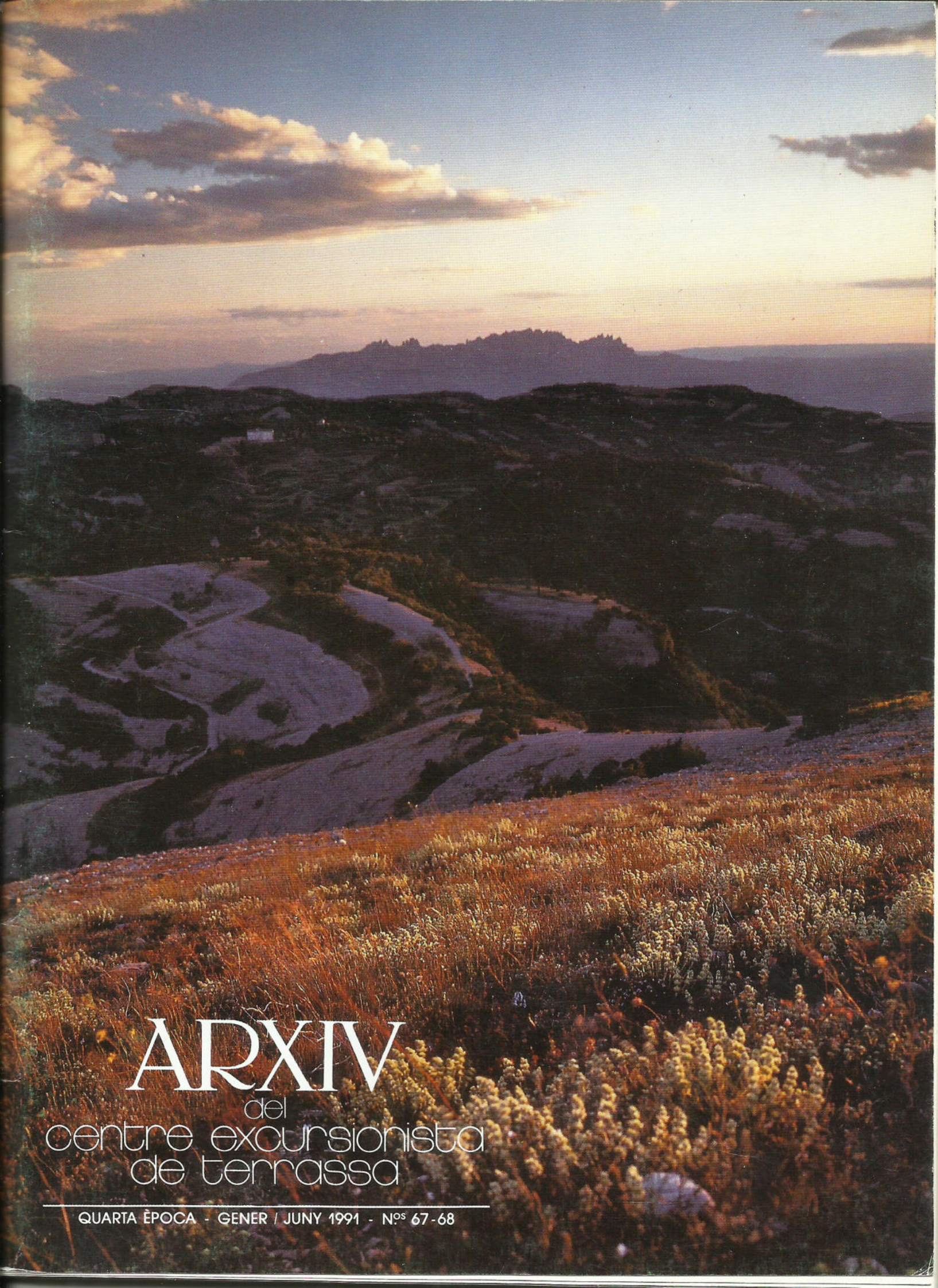

ARXIV

del
centre excursionista
de terrassa

QUARTA ÈPOCA - GENER / JUNY 1991 - N^{OS} 67-68

SUMARI:

El futur de les entitats excursionistes.

La Castlania i el poblament de Vacarisses i Rellinars en 1362. Per J.M. Faura i Ubach.

Mateu Fusalba, company de camí. In memoriam. Per Jaume Valls i Droguet.

La cova de la Canal Freda. Per Xavier Badiella i Noguera.

Exemplars d'herbari del Pre-Pirineu, de Joan Antoni Pont i Sanz, per la S.C.N.

Estimada Paulina. Per Francesc Palet i Setó.

Expedició Makumba 91. Per Jordi Latorre i Coma i Elies Coll i Bonet.

CRÒNICA: Actes i conferències. Assemblea General Ordinària. Actes Socials: VII Marxa Popular del C.E.T. *Festivitat* de Sant Bernat de Menthon. *Diada* de Germanor. Noticiari divers: XXII Renovació de la Flama de la Llengua Catalana. Costums i tradicions de Catalunya. Mostra fotogràfica del Rockin'west. Els millors esportistes de 1990. Donatius.

Biblioteca: Obres ingressades.

Necrològiques. Paulina Pi de la Serra i Joly, Josep Llenas i Pujol, Mateu Fusalba i Bosc.

Secció de Ciències Naturals. Assemblea General Ordinària. Llibres adquirits. Activitats.

Secció d'Alta Muntanya. XXVI Cursa d'Esquí de Muntanya Núria-Puigmal-Núria.

Secció de Fotografia. LIV Saló de Fotografia, XXXIV de Muntanya i V de Color.

Secció d'Excursionisme. Ruta dels tres Monestirs. Sortides realitzades.

Secció d'Esquí. Assemblea anual Ordinària. Crònica-memòria 1989-90. Campionat de Terrassa a Pal. Excursions. Lliurament de premis. Distinció. Sopar comiat de la neu.

Secció d'Investigacions Subterrànies. Assemblea General Reglamentària. Premi Mn. Norbert Font i Sagué. Sortides col·lectives.

Publicació del Centre Excursionista de Terrassa.

Raval de Montserrat, 13 - 08221 Terrassa (el Vallès Occidental) - Telèfon 788 30 30 - Apartat de Correus 491

President C.E.T.: Manuel Tomàs i Alastruey.

Consell de Redacció: Mateu Fusalba i Bosc, Francesc Palet i Setó, Salvador Vives i Jorba.

Imprimeix: Egar-Gràfic, S.A. - Terrassa

Dipòsit Legal: B-5793-1963

Portada: *Vesprada al Montcau.* Foto de Ramon Armengol i Rodó. (2n Premi de Muntanya. LIV Saló de Fotografia, XXXIV de Muntanya i V de Color)

ARXIV

del
centre excursionista
de terrassa

Adherit a la
FEDERACIÓ D'ENTITATS EXCURSIONISTES DE CATALUNYA
FEDERACIÓ CATALANA D'ESPELEOLOGIA
FEDERACIÓ CATALANA D'ESPORTS D'HIVERN
INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL

QUARTA ÈPOCA
GENER-JUNY 1991
Nºs 67-68

EL FUTUR DE LES ENTITATS EXCURSIONISTES

Com més avancem en tota mena de comoditats, se'ns va esmorteïnt també la sensibilitat.

Tots els qui estimem la muntanya, veiem alarmats aquests estols de jove que els diumenges surten a fruit de la naturalesa i ens dol constatar la seva falta de preparació cívica. Ben segur que física i tècnicament estan ben ensinistrats, però malauradament això no ho és tot. Llavors ens preguntem una i altra vegada si els nostres cursets els portem prou ben orientats.

Potser serà necessari organitzar cursos intensius d'esquí, d'escalada, d'espeleologia, trekings, d'expedició d'aventura, d'urbanitat, d'amor al proïsme, etc., etc.

Fa pena veure el comportament d'aquests minyons (sobretot en grup) quan utilitzen transports públics o refugis. El seu despreci pels paratges que visiten és notori, l'escampadissa de deixalles, crea greus problemes de contaminació de les aigües i de tot l'entorn.

Les entitats, com la nostra amb més de tres quarts de segle d'executòria, ens sentim responsables i impotents davant d'aquest desori. No volem culpar als nostres associats d'aquest comportament, i si destacar un fet que succeeix ben sovint.

Creiem que la gent del Centre Excursionista de Terrassa, encara va pel món enaltint els noms de l'entitat i de la ciutat.

Per evitar caure en aquest remolí i que ens pugui devorar, caldrà reorganitzar els cursos preparatoris destinats a les joves generacions excursionistes.

Pensem que les mentalitats van canviant ràpidament. Els temps de l'excursionisme romàntic i científic estan en desús.

Ens haurem de transformar en agències de viatge?

Potser una altra solució seria la de cercar uns terrenys i instal·lacions de "joc" (encara que representi una inversió important de diners) a l'extrarradi de la ciutat, com han fet ja d'altres entitats esportives locals i poder oferir als associats a més dels habituals serveis, uns altres de complementaris, per intentar desvetllar la vida corporativa i de relació social més plena i puixant.

LA CASTLANIA I EL POBLAMENT DE VACARISSES I RELLINARS EN 1362

Per J.M. FAURA i UBACH

Arran de la falconada dels amoràvits en la que possiblement morí el castlà de Vacarisses Asbert Mir, calgué posar guarnició al Castell i donar-li nou Castlà en la persona de Carbonell de Castellet, al que el senyor del Castell, Berenguer Ramon de Montcada, a set de les calendes de juny de l'any 10 del regnat de Lluís el Gros (1118), subinfeudà la Castlania de Vacarisses sotada amb els feus que gaudia l'anterior Castlà i que incloïen l'església de Rellinars i una quarta part de la de Sant Feliu de Vacarisses, el feu de Bonastre i l'església de Santa Engràcia, els delmers dels Munts i la tasca (onzena part de les collites) i una tercera part dels ingressos de la justícia local i dels tributs de pernils, moltó, vedelles, gallines i capons i, a més li concedí les tres cinquenes parts del cereal collit dels que llauraven amb bous i una i mitja cinquenes parts dels que treballaven amb aixada. Aquells que treballaven a Vacarisses però no tenien terres pròpies (sagrerans?) el Castlà els podia exigir gra com està establert i serveis laborals adients (estatge) com ho havia fet el meu antecessor.

Com que aquestes parts de collita no deixaven una resta suficient per a viure la pagesia, es de suposar, com es dedueix del document de readquisició de la Castlania pel Senyor del Castell que després citarem, aital càrrega fou substituïda per quantitats fixes de gra i altres productes assignades a cada una de les masies.

El dipòsit de documents de la Senyoria de Vacarisses recentment efectuada pels seus titulars a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, ens ha permès obtenir una fotocòpia de l'al·ludida retrocessió efectuada per Guillem de Camps a favor de Jaume Desfar, Senyor del Castell a l'abril de 1362 de la que resulta una ressenya detallada dels masos de les terres i de la seva tributació. Ens pot servir tant d'incipient cadastre com d'incipient cens demogràfic, ja que en aquell temps es comptaven els focs i no les persones.

LA SAGRERA DE VACARISSES

Ja des del Concili XII de Toledo les esglésies estaven voltades d'una zona de trenta passos d'immunitat eclesiàstica que solia ésser respectada tant per les autoritats com pels militars i bandolers, pel que els en suposem acollits, segons el costum de l'època els orris (del llatí horreus) de diversos masos com el Bosquet, Valls i Fra (Fàbrega?) on guardarien principalment els cereals. Aquesta era la Sagrera estricta, però en canvi, vulgarment s'anomenava Sagrera el nucli urbà que es formava a les rodalies de les noves parròquies, encara que fossin fora de l'esmentada zona d'immunitat. Cal remarcar que la grandiosa Rectoria vella estava situada ben apartada de l'església.

Encara que el calendat document sembla anomenar masos a edificis de l'incipient nucli urbà, sospitem que en formaven part el mas Fàbrega (del ferrer?), el de Bernat de Valls (baster), el de Valentí Porcell (graner i delmer?) i els masos Pastor, Tarides, Casulà, Ca Salvà i Pere Frare.

PARRÒQUIA DE VACARISSES

Suposem que en formen part el Mas de Castellet, de Guilleuma de Moragas i els masos Ubach, Om, Vendranes, Arbós, Estella, Abellà, Coll Cardús, Boixadell, Puig de Coll Cardús, Roca, Coma Pregona, Prats, Rosadés, Corbera, Valls, Mara (de Guillem de Còdol), Moià, Valls de Bosquetó, Colom, Guarnés, Clapers, de la Nega, Sa Nana, Barca, Berenguer, Bonanat, Romaní, Coma Vella, Torretes, Solà, Ricolfes, Anya, Viladoms, Rics, Pere Pinya, Ribelles, Quintans, Plana, Rovira, Coll de Cabra, Pere de les Fonts, Bernat de les Fonts, Oliveres, Vilanova, Teulada, Muntada, Martina, Bosquet, Pujol, Manantí, Serra, Roqueta, Orgera, Rius, Aguilar, Figa i Monsabí.

PARRÒQUIA DE SANT PERE I SANT FERMÍ DE RELLINARS

La cel·la monacal de Sant Fermí, fundada pels monjos de Santa Cecília de Montserrat al segle X, encara que convertida en parròquia, subordinada després a la diocesana de Sant Feliu de Vacarisses en fundar-se aquesta, no aconseguí formar sagrera, encara que possiblement tindria annex el mas Celler o Sallés.

Dintre del seu terme hi suposem els maoss següents: Sa Garriga, Migrau, Farres, Gibert, Gilabert, Cases Superiors i Inferiors, Ginebral, Vila, Alavedra, Solà, Sa Vacarissa, Berenguer de Sa Vacarissa, Coma d'Aumar, Saiol, Calzina Sobirana i Jusana, Portella i Codines.

EVOLUCIÓ POSTERIOR

Encara que de moment sembla que la primera passada de la pesta negra no hagi estat massa forta, ja se citen alguns masos rònecs o deshabitats que augmentaren ràpidament fins a quedar reduïdes les masies a dinou, de les quals sols dotze de solvents, segons els comptes del Gran Sindicat Remensa de principis del segle XVI. Jaume Ubach, el 1789, hi trobà disset parelles de bous, però alguna masia com l'Obac en tenia dues.

Un document de 1428, citat per Salvador Cardús en la seva *Terrassa Medieval* (pàg. 109), atribuiria la despoblació de la parròquia de Vacarisses «per continues mortaldats, per mala senyoria e per lo lloc que es fort aspre i agrest».

Suposem que les greus mortaldats de les successives rebrotades de la pesta negra anirien acompanyades d'una certa emigració vers Barcelona, que s'havia quedat buida, i àdhuc vers la Sagrera.

Quant a la mala senyoria, deu referir-se als onerosos censos i prestacions exigides per la Castlania i que els Desfar i Amat amb el seu feudalisme patriarcal suavitzarien.

Realment és incomprendible l'esmentada munió de masies en un terreny tan aspre i secaner com el del terme de Vacarisses. Possiblement seria degut a la conversió dels aloers en homes propis i afocats, que restarien immobilitzats fins a les lluites dels Remenses.

El creixement de la Sagrera sembla força lent en els segles següents. En 1718 el terme té 330 habitants, i l'Estatut municipal de 1701 ressenya com a únic establiment la carnisseria.

Però el segle XVIII comença amb optimisme. Es construeix la nova església parroquial i el 1713 el municipi amplia el cementiri.

Les Ordinacions d'almotacènia del segon marquès de Castellbell, el 1736, ja ens ressenyen, a més de la carnisseria, la fleca, la taverna i la pesca fresca i salada. Aviat les terres de moltes de les masies s'omplen de vinyes, i el poble, de rabassaires. El cens de 1787 arriba a 657 habitants. Jaume Ubach, en el seu reportatge de 1789, hi trobarà unes 300 filoses casolanes que faciliten als teixidors de llana de Monistrol, Esparreguera i Terrassa aquesta primera matèria.

Continuarà l'eufòria vinícola, que el 1876 farà pujar el cens a 1.056 habitants. Però aviat la fil·loxera arruinarà les vinyes i ens portarà gairebé cinquanta anys de misèria, de la qual ens salvaran les urbanitzacions. Però el cens de 1981 quedarà reduït a 443 habitants.

MATEU FUSALBA, COMPANYY DE CAMÍ. IN MEMORIAM.

Per Jaume VALLS i DROGUET

L'amic Mateu ens ha deixat, ara bé el tenim ben present. El seu record no s'esborrarà de la nostra memòria. Fent-li tribut d'homenatge no m'estendré a omplir-lo de qualificatius. Deixaré parlar la vida, les estones compartides, les plàcides caminades són el millor testimoni d'ell.

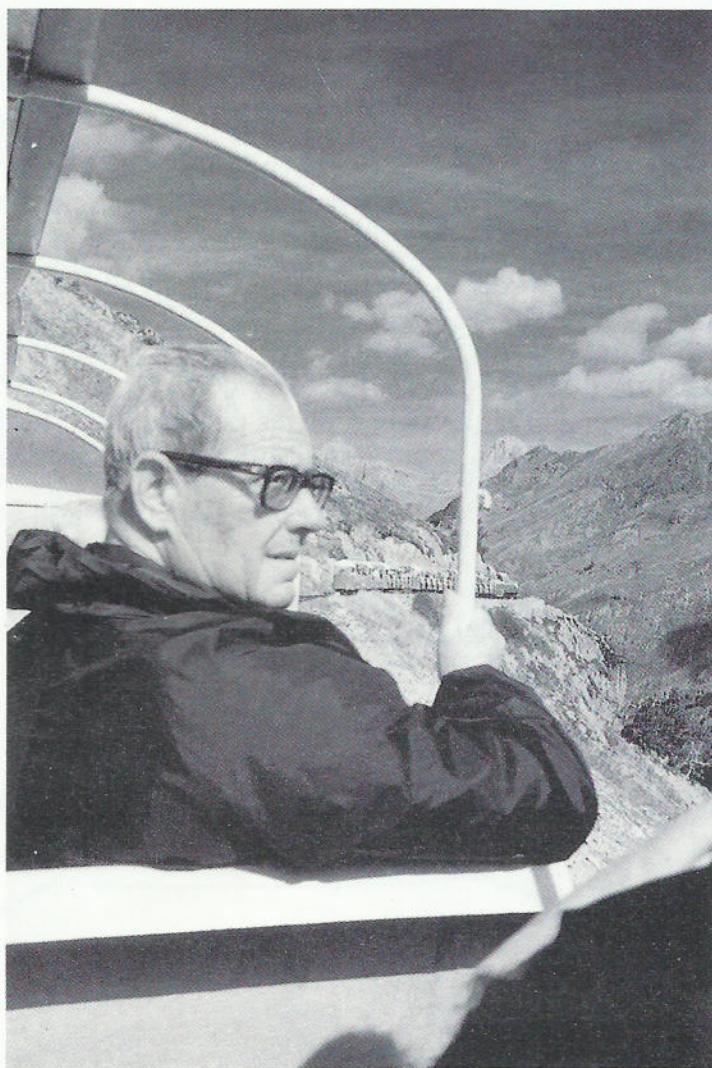
A finals de juliol de l'any passat arribàvem caminant a Rupit, seguint un sender de gran recorregut (un G.R.). Feia quatre dies que el cotxe de línia ens havia deixat a la Jonquera, sota un sol de justícia. Després de quatre dures jornades férem cap a Rupit. Dúiem els peus llagats. Allà, preguntant l'un, preguntant l'altre, vam trobar la casa del Mateu i l'Anna. No hi eren. Però quina no va ser la nostra sorpresa quan ens els topem de cara just al moment de marxar-ne. Ens van fer passar, ens ensenyaren la casa amablement i no ens van pas deixar dinar a la fonda. L'Anna es va espavillar a oferir-nos el que tenia. Vam xerrar animadament d'excursions i travesses, vam compartir el menjar i el Mateu no es va pas descuidar de fer-nos cinc cèntims del que calia fer per evitar les doloroses nafres i peus escaldats durant les caminades estiuenques.

Som el primer diumenge després de Reis, d'enguany. El Mateu organitza la passejada familiar fins al poble de Castellar del Vallès, per tal de visitar-hi els pessebres. Hi ha tot de cares conegudes. Ens saludem ja a dalt del tren. Ell em pregunta amablement per amistats mútues. En un tancar i obrir d'ulls som a Sabadell. Ell s'orienta per trobar el nou camí enmig de l'asfalt i els blocs que creixen implacables. Sí, perquè cada any ens obsequia amb una ruta diferent per arribar-hi. Caminem bo i xerrant ara amb l'un, ara amb l'altre. És com si tots fóssim de la mateixa casa. Hi ha germanor i franquesa. No t'hi pots sentir estrany de cap manera. A la parada per esmorzar es fa una lectura de nades d'amics absents. Els nens i nenes reciten els versos nadalencs. Tota una celebració de la paraula enmig dels pins i alzines, que esponja el cor i fa grup, crea comunitat.

Fa poc més de quatre setmanes, hi havia programada una sortida familiar per passejar per la Segarra. Ell n'era el capdavanter. Em fonia per anar-hi, però em venia malament la tornada ja entrada la nit. El meu fill Josep estaria massa cansat a aquelles hores, i després de banyar-lo no serien hores de ficar-se al llit un vailet de set anys. Això em retenia d'apuntar-nos-hi. Vet aquí que m'arribo al Centre, enfilo les escales per explicar-li el cas. Em comentà la possibilitat d'agafar un tren abans, havent finalitzat ja pràcticament el trajecte. Però és que després, l'endemà, em va fer arribar una nota escrita dient-me que tot el grup agafaria aquell mateix tren d'abans, que no patís, que tot estava solucionat. Doncs no n'hi va haver prou, perquè amb una segona nota, dos o tres dies abans del diumenge de la sortida, em comunicava la suspensió de l'excursió per motius de salut. Quina delicadesa! Aquest tarannà dóna prou idea de la talla humana del nostre amic Mateu.

Mateu, continuarem trepitjant el nostre petit país. Procurarem fer-ho en colla, conversant càlidament a recer dels pins i de les alzines. Tu també hi seràs! Ara, Mateu, per a tu ja no hi ha present ni passat ni futur. Tu ets company de camí per sempre!

Mateu Fusalba i Bosc

LA COVA DE LA CANAL FREDA

Per Xavier BADIELLA i NOGUERA

A poc més de cinc metres del camí de la Soleia s'amagava, fins fa poc, aquesta cova de 20 m de recorregut, una galeria perfectament recta i una saleta lateral bellament adornada per concrecions estalagmítiques.

La descoberta fou casual: es tractava de visitar la balma de la Pinassa, a la qual s'accedeix pel camí de la Soleia o pel de la Senyora. El camí més comú, però, és fer-ho pel de la Soleia, on cal baixar per un canaló força vertical i atractiu.

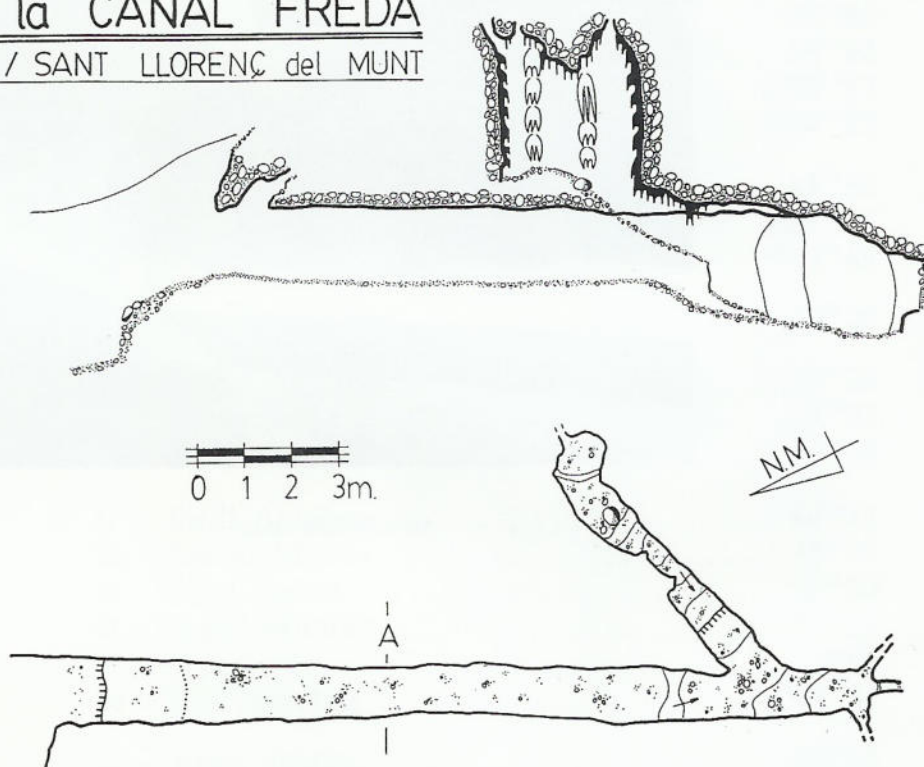
La intenció era cercar aquest costerut camí per accedir a la balma. Com que no coneixíem prou bé per on s'iniciava, això motivà que força metres abans de l'accés a la balma ja havíem començat a cercar-lo tot resseguint el camí de la Soleia, uns quants metres per sota del seu traçat normal. De sobte, en creuar una canal costeruda, trobàrem la boca d'aquesta nova cavitat. Per cert, no tan nova, ja que al final de la galeria poguérem constatar la visita d'altres persones que hi deixaren les espelmes que utilitzaren per explorar-la. Però ben segur que a la majoria dels que ara llegeixin aquestes ratlles els era desconeguda.

COVA de la CANAL FREDA

VALL de MUR / SANT LLORENÇ del MUNT

TOP: Xavier BADIELLA

SIS.
2-12-1990

SITUACIÓ. La cova dista escassos metres del costat esquerre del camí de la Soleia, tot anant de la canal de Santa Agnès cap al Pi del Vent. Un cop el camí supera la carena de la Roca Foradada, creuant un primer torrent secundari de la Canal Freda, s'arriba tot seguit a un segon torrent, on es localitza la cova entre el camí i la cinglera que recorre la capçalera de l'esmentat torrent. Pocs metres més enllà neix el camí costerut que mena a la balma de la Pinassa, i encara un xic més enllà es creua el torrent principal de la Canal Freda.

DESCRIPCIÓ. La boca mesura 1 m d'amplada per quasi 2 m d'alçada. De costats uniformes i sostre perfectament arrodonit, dóna pas a una galeria recta de 15 m de llargada. Les parets són totalment llises. El sostre amb prou feines presenta alguna deformitat, tret d'un petit forat a l'inici i una lleugera davallada, ja als darrers metres. El terra és planer fin als darrers cinc metres, on una rampa constant fa que el conducte es faci més alt, tot i que el sostre també fa pendent. Tres petites esquerdes en diferents sentits conclouen la galeria principal de la cavitat.

Tot just en començar el pendent del conducte d'entrada, podem tombar a l'esquerra per prosseguir una desviació ascendent, on caldrà guanyar un petit ressalt i posteriorment un pas acotat força concrecionat, assolint així una saleta força alta (uns 3 m), totalment coberta de colades estalagmítiques que ressegueixen els racons més amagats del sostre i de les parets d'aquest habitacle final de la cova. Del sostre es despenegen també algunes arrels d'arbres que a cops són recobertes per les concrecions estalagmítiques.

EXEMPLARS D'HERBARI DEL PRE-PIRINEU, DE JOAN ANTONI PONT I SANZ

Per LA SECCIÓ DE CIÈNCIES NATURALS

INTRODUCCIÓ

Continuant amb els llistats d'espècies de l'herbari de Joan Antoni Pont i Sanz presentats en anteriors arxius, hi afegim ara una relació d'exemplars pre-pirinencs, amb algunes espècies de distribució de muntanya mitjana i d'altres ja clarament d'alta muntanya. Quasi totes les cites provenen —amb excepció d'alguna de Peguera— de la serralada situada sobre Falgars, amb topònims com Puig Lluent, Coll Ardericó, etc., tots situats entre les cotes 1.200 i 1700 metres d'altitud. Les dates de recollida es troben compreses entre els mesos de juny, juliol i agost dels anys 1982 i 1983.

En aquesta serralada pre-pirinenca, hi resta tot un mosaic de vegetació, compost de bosc de faig i pi roig, prats, alguna mollera fins i tot, que juntament amb els afloaments calcaris superiors, agrupen una diversa i interessant flora, que queda ben reflectida en les espècies que l'autor hi recol·lectà.

Mantenim les notes de l'autor, completant la nomenclatura on s'escau i afegint la quadrícula UTM de 10×10 km.

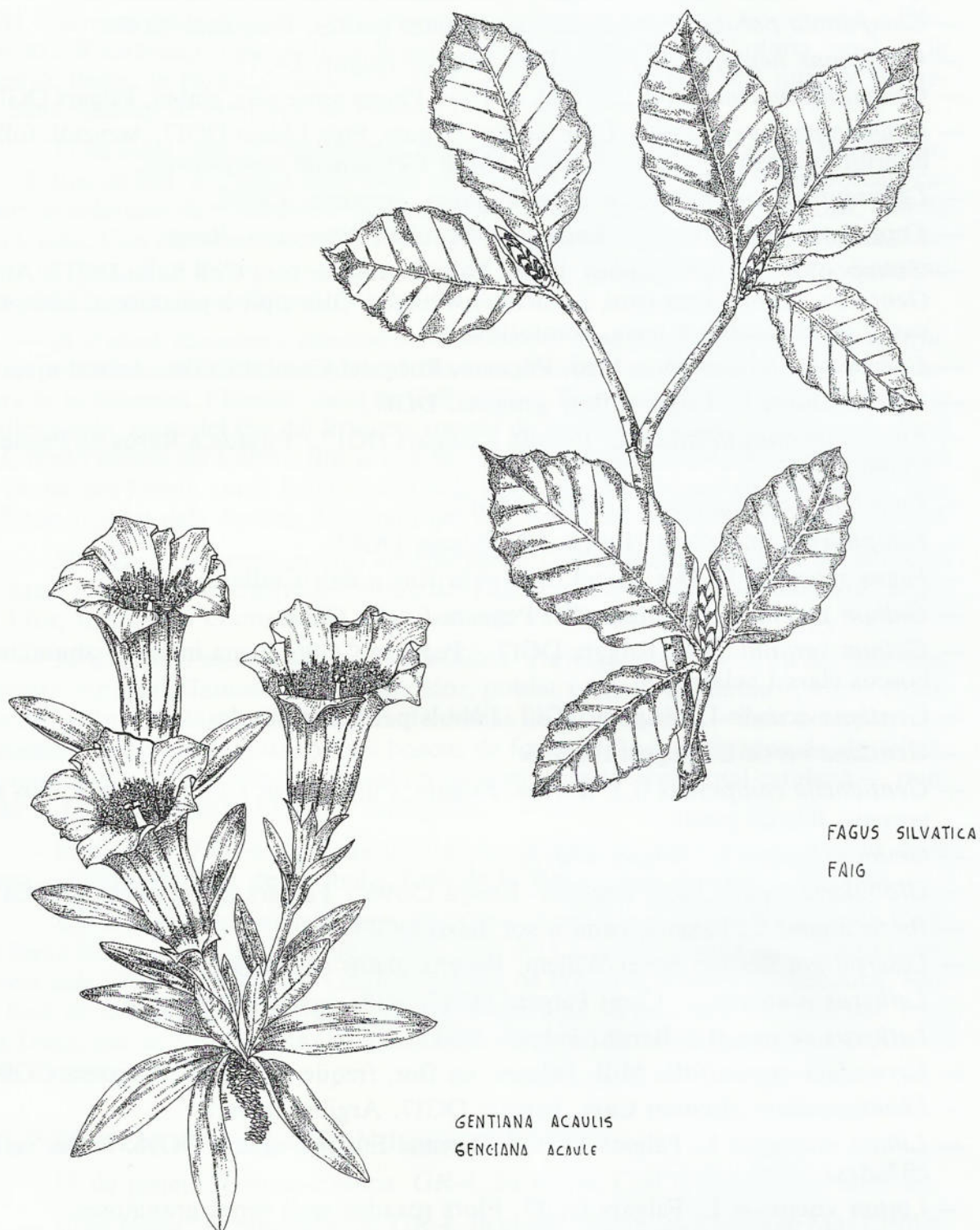
CATÀLEG

- *Acer opalus* Mill *ssp. opalus*. Cra. a Vilada (Pantà la Baells) cf. DG16.
- *Achillea millefolium* L. Berga-Guardiola (vores cra.). cf. DG07 / Falgars, fins dalt de tot DG17 / Peguera-Ensija CG96.
- *Aconitum napellus* L. Rasos Peguera CG96.
- *Aconitum pyrenaicum* L *ssp. lamarckii*. (Reich). Falgars DG17
- *Alchemilla plicatula* Gand. «Peu de Crist». Peguera CG96.
- *Alyssum lapeyrousianum* Jord. Peguera. CG96.
- *Angelica sylvestris* L. La Seu. Umbel·les: 51.56 radis, sense bràctees, canya buida, folrada de blanc, no fa olor ni pudor.
- *Arenaria aggregata* (L). Loisel. *ssp. aggregata* = *A. capitata* (Lamk). Peguera CG96.
- *Antennaria dioica* (L). Gaertner. Falgars DG17.
- *Arctostaphylos uva-ursi* (L). Sprengel. Fulles ovovades, resistents, d'ovari infer. Peguera-Ensija CG96.
- *Astrantia maior* L. Falgars DG17. Molt abundant.
- *Bettonica officinalis* L. Falgars. Puig Lluent DG17.
- *Briza media* L. Peguera.
- *Bupleurum ranunculoides* L. Peguera CG96.

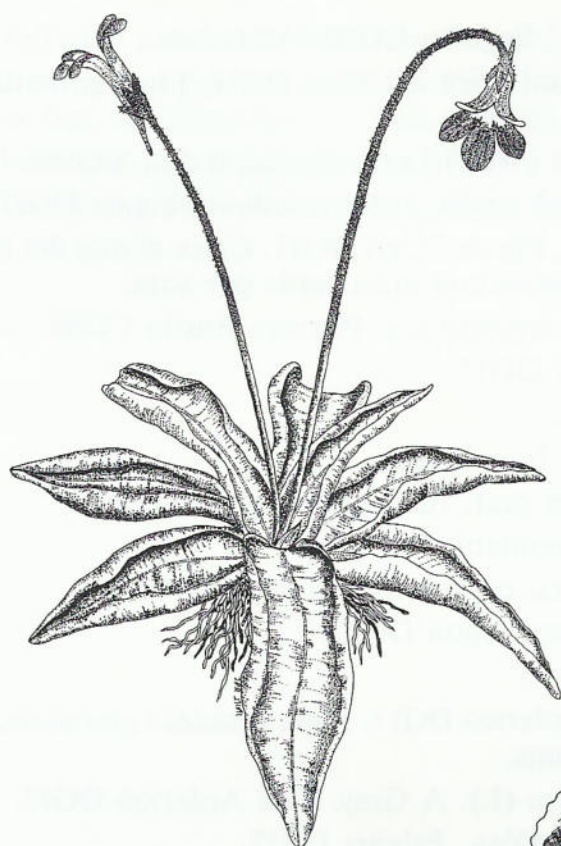
- *Campanula glomerata* L. Falgars, comuna. Flors en umbel·la. DG17.
- *Campanula patula* L. Peguera. Campanetes petites. Freqüent. CG96.
- *Cardamine heptaphylla* (Vill). D.E. Schulz. Falgars DG17.
- *Chaerophyllum aureum* L. 27.7.82, en fruit. Planta sense pèls, glabra. Falgars DG17.
- *Chamaespartium sagittale* (L). P. Gibbs. Falgars, Puig Lluent DG17. Atenció!: fulles inferiors no simples sinó pinnades (Amb *Gentianella campestris*).
- *Chrysanthemum maximum* Ram. Peguera, freqüent. CG96.
- *Cephalaria leucantha* (L). Roemer et Schultes. Vores cra. Berga.
- *Conopodium majus* (Gouan). Loret. Falgars, roques sota Coll Saba DG17. Amb *Gentiana*, *Lilium martagon*, *Lonicera pyrenaica*. Olor típic a pastanaga, comprovar si té castanyola a terra, comestible.
- *Cotoneaster integerrimus* Med. Peguera, Roca del Casalot CG96. Arbust ajagut.
- *Digitalis lutea* L. Falgars, flors grogues. DG17.
- *Epilobium angustifolium* L. Pujada a Falgars DG17 / Pujada a Rasos de Peguera CG96.
- *Epilobium montanum* L. Falgars DG17.
- *Eriophorum latifolium* Hoppe. Cf. Falgars DG17.
- *Fagus sylvatica* L. Des de cra. que puja fins a dalt Catllaràs DG17.
- *Galium pyrenaicum* Gouan. Cf. Peguera-Ensija CG96.
- *Galium verum* Scop. Falgars DG17 / Peguera CG96. Zona inferior, abundant, boscos clars i aclarits.
- *Gentiana acaulis* L. Falgars DG17. Lòbuls petits asimètrics.
- *Gentiana verna* L. Peguera CG96.
- *Gentianella campestris* (L). Börner. Falgars, Puig Lluent DG17. 4 sèpals: dos de grossos, dos de petits.
- *Geum urbanum* L. Falgars DG17.
- *Globularia repens* Lam. Peguera- Ensija CG96 / Falgars (roca calcària) DG17.
- *Iberis amara* L. Falgars, camí a sot Teixó DG17.
- *Laserpitium nestleri* Soyer-Willem. Revolts abans de Falgars DG17.
- *Lathyrus pratensis* L. Camí Falgars DG17. Fulla petita i flor groga.
- *Lathyrus vernus* (L). Bernh. Falgars DG17.
- *Lavandula angustifolia* Mill. Falgars, en flor, freqüent. DG17 / Peguera CG96.
- *Leontopodium alpinum* Cass. Falgars DG17. Argilós-calcari.
- *Lilium martagon* L. Falgars DG17 / Barranc Ensija-Peguera CG96. Fulles verticil·lades.
- *Linum viscosum* L. Falgars DG17. Flors rosades amb venes granatoses.
- *Lonicera alpigena* L. Falgars, camí entre torrents primer i segon / Coll Ardericó DG17. Arbust, fulles peciolades i grosses, enteres. (8 cm). Tija quadrangular amb 4 nervis. Dret fulles llis, revers quelcom pilós als nervis.

(Dibuixos de Joaquim Pérez i Raventós)

PINGUICULA VULGARIS

PINGUICULA VULGAR

ACER OPALUS
BLADA

(Dibuixos de Joaquim Pérez i Raventós)

- *Lonicera pyrenaica* L. Falgars DG17 / Peguera CG96. Abundant.
- *Malampyrum cristatum* L. Falgars, camí a Sot del Teixó DG17. Flors granatoses, blanc i groc, en 4 carreres.
- *Oreochloa blanka* Deyl = *O. disticha* (Wulf) Link. Ensija, a dalt CG96.
- *Onobrychis supina* (Chaix). DCinLamk et DC. «Trepadella». Falgars DG17.
- *Ornitholagum umbellatum* L. Falgars, Pla de l'Orri DG17. Creix al mig del prat, no gaire alt, no es veuen les fulles, pètals una mica verds per sota.
- *Paronychia kapela* (Hacq) Kesner, *sp serpyllifolia*. Peguera-Ensija CG96.
- *Phyteuma hemisphaericum* L. Falgars DG17.
- *Phyteuma spicatum* L. Falgars DG17.
- *Pinguicula vulgaris* L. Falgars DG17. Insectívora.
- *Plantago alpina* L. Peguera CG96. En prat, fulla prima graminoides.
- *Plantago media* L. Falgars DG17. Abundant, freqüent.
- *Potentilla erecta* (L). Räuschel. Falgars, camí a torrent segon DG17.
- *Prenanthes purpurea* L. Falgars, torrent segon DG17.
- *Pulmonaria* sp. Falgars DG17.
- *Pyrola rotundifolia* L. Falgars, Coll Ardericó DG17. Flors rosades i globulars, estil molt més llarg que els pètals i estams.
- *Pyrola uniflora* L. = *Moneses uniflora* (L). A Gray. Coll Ardericó DG17.
- *Ramonda myconi* (L). Reich. «Orella d'ós». Falgars DG17.
- *Rhamus alpinus* L. «Púdol». Falgars, revolt abans DG17. Fruit negre, tres pinyols plans, anvers molt lluent, es confon amb *Fagus*, exemplar molt exuberant.
- *Rhinanthus mediterraneus* (Sterneck) Adamovic. «Sorollada». Flor groga, punta lila. Falgars DG17.
- *Salvia pratensis* L. Vores ctra. Guardiola-La Pobla / Peguera CG96. Flors blau-lilós.
- *Sanguisorba officinalis* L. Falgars DG17.
- *Santolina chamaecyparissus* L. Peguera CG96.
- *Sexifraga longifolia* Lapeyr. «Corona de rei». Falgars DG17.
- *Seseli montanum* L. Pujada a Falgars, en flor blanca i fruit. DG17.
- *Sideritis hyssopifolia* L. Rasos de Peguera i Peguera CG96.
- *Silene saxifraga* L. «Silene de les roques». Falgars, final torrent segon DG17.
- *Solidago virgaurea* L. Pujada a Falgars DG17.
- *Stachys sylvatica* L. Falgars, revolt abans DG17. Flor granatosa amb dibuixets clars, fulles com d'ortiga.
- *Succisa pratensis* Moench. Falgars DG17 / Peguera CG96.
- *Thymus praecox* Opiz. *ssp polytrichus* (Borbàs). Jals. Ensija, nana. CG96.
- *Teucrium chamaedrys* L. Peguera CG96. Flor rosa, sense dibuix.
- *Thymus nervosus* Gay et Will. Peguera-Ensija CG96.
- *Thymus pulegioides* L. «Serpoll». Falgars DG17.

- *Toffielda calyculata* Wahlenb. Falgars, segon torrent DG17.
- *Trollius europaeus* L. «Rovell d'ou», «Flor de Sant Pallari». 30.7.82, dos únics en flor, els altres tots en fruit. Falgars, cap a dalt del torrent segon DG17.
- *Valeriana tripteris* L. Falgars DG17.
- *Veronica urticifolia* L. Revolt abans de Falgars DG17.

ESTIMADA PAULINA

Per Francesc PALET i SETÓ

La ciutat torna a estar de dol.

Hem perdut la nostra dilecta conciudadana i amiga Paulina Pi de la Serra i Joly. Ens va deixar el dia 22 de març proppassat. Ja feia dies que ens temíem aquesta malastruga notícia, i quan ens la comunicaren ens resistíem a creure-la.

Intentarem ressenyar alguns trets del temperament de la nostra amiga. Cal destacar especialment la polidesa de tracte de la Paulina. La seva salutació, així que et veia, era sempre cordial i afectuosa. Nosaltres, com a terrassencs, tenim fama més aviat d'eixuts. La finor de la Paulina causava un gran impacte. El gener de 1983 se li va oferir un homenatge —la medalla de plata de la ciutat— i totes les entitats terrassenques van sumar-se a aquest acte amb ofrenes diverses, representacions d'obres teatrals, concerts, etc.

El Centre Excursionista de Terrassa li va oferir una simbòlica pedra pirinenca, treballada per l'artista local Sr. Josep Casamada, amb una placa al peu i la següent endreça:

«A PAULINA PI DE LA SERRA i JOLY.

Amor i fidelitat a Terrassa i a Catalunya. Bellesa de la paraula. Esperit selecte.

Perenne record del Centre Excursionista de Terrassa. Gener de 1983»

Intentàvem deixar, amb aquestes breus frases, reflectit el nostre afecte i admiració per la Paulina. Sabem que tenia una vera predilecció per la nostra entitat.

El seu pare, el Sr. Francesc Pi de la Serra, havia ostentat la presidència del Centre els anys 1922 i 1923.

El març de 1968, dóna una conferència a la nostra entitat, que titula «L'arquitecte Josep Puig i Cadafalch i la ciutat de Terrassa», commemorativa del centenari del naixement de l'il·lustre arquitecte i polític. I en el Butlletí del Centre del quart trimestre de 1968 es publica sencera la seva dissertació d'aquell dia. Novament, l'Arxiu del Centre publica un treball titulat «Diguem-ho», el primer semestre de 1982, que abans havia publicat al Diario de Terrassa, el juliol del mateix any. Un abrandat cant d'amor als arbres i a les plantes.

Creiem que mereix una citació important la publicació del seu llibre *A correuita*, editat per la Xarxa de Biblioteques Soler i Palet l'any 1983, amb la col·laboració de Ràdio Terrassa, juntament amb una «cassette» en la qual l'autora ens diu, amb la seva pròpia veu, dotze converses. Aquestes converses radiofòniques van ser emeses per l'emissora local durant molts anys.

Els seus pensaments, expressats de manera ben comprensible i culta, són lliçons de civisme que et reconcilien una mica amb la nostra manera d'entendre el viure en aquest país. Contrapunt del trasbals d'aquesta hora. Repasseu, si us plau, l'índex del llibre, veureu quina gran riquesa de conceptes.

¿Veïam de què ens parlarà avui la Paulina?, pensàvem. D'un fet polític recent, un retall de la història local, els problemes de la degradació ecològica que patim, un

personatge que hem perdut últimament i tants d'altres temes, tots interessants.

Tenim, doncs, la veu característica de la Paulina en aquesta gravació. Havíem pensat, ja fa temps, poder tenir gravacions o notes periodístiques recollides de viva veu de diversos personatges terrassencs —alguns ja traspassats— i se n'havia parlat en diverses ocasions, però crec que no s'ha arribat a fer mai. La gravació de la veu de la Paulina haurà estat la primera i l'única de moment.

La nostra amiga va ser proclamada, l'any 1983, *Terrassenca de l'Any*.

El mes de març de 1983, l'Ajuntament de la ciutat va editar el número 4 de la sèrie «Homenatges», dedicat a la Paulina, amb motiu del que la ciutat li oferí el gener d'aquell mateix any. En el quadern, hi figuren els diferents parlaments pronunciats en aquella ocasió i treballs d'adhesió a cura de diversos autors i amb profusió de fotografies i gravats i també la transcripció manuscrita d'un poema de Salvador Espriu, dedicat especialment a ella.

L'ambient cultural terrassenc 1877-1987 és el número 6 de la col·lecció «Egara», sèrie del centenari del títol de ciutat a Terrassa, editat per la Caixa de Terrassa l'any 1979, obra també de la Paulina. Aquesta publicació detalla a les pàgines finals una relació d'artistes i literats del segle XX. És un llibre d'un gran interès, i en les seves 265 pàgines desgrana els fets més rellevants i els personatges de la ciutat durant un segle. És un importantíssim llegat que ens ha deixat la Paulina. Aquesta publicació, ja actualment, és molt recercada i ens hi haurem de referir durant molts anys per conèixer els fets més remarcables de la intel·lectualitat terrassenca.

Constantment trobem a la nostra amiga vinculada a les més diverses facetes ciutadanes: no té un no per a ningú.

L'any 1971, de la mà d'Òmnium Cultural, després de múltiples reunions, es va tirar endavant l'ensenyament de la llengua catalana a les escoles públiques locals —la nostra ciutat fou la primera que les organitzà a Catalunya—, dintre d'uns horaris extraescolars i amb unes subvencions per als monitors a càrrec de l'Ajuntament i d'Òmnium Cultural. La Paulina també hi era i com veieu anava impartint el seu mestratge.

També la trobem en uns Jocs Florals de la Festa Major de la ciutat de l'any 1972, organitzats per l'Ajuntament i amb les col·laboracions d'Òmnium Cultural i de la Biblioteca Municipal Soler i Palet. La Paulina va pronunciar el discurs de gràcies dels Jocs, amarat de les essències més pures del sentiment de pàtria.

I així podem continuar encara, quan el maig de 1985, en la XXIX Festa de la Poesia local, li demanem si ens vol fer el discurs proemial. Ho fa, amb una emotiva recordança del poeta Salvador Espriu, bon amic seu, traspassat feia ben poc.

També li demanem una «salutació» per al llibre *Mostra de poetes terrassencs 1986-1987*, i ella, amb veu justa i exacta, hi diu: «Hi figuren autors ben diversos en la forma, el concepte i àdhuc la llengua, car el volum és bilingüe, com s'ha escaigut sempre durant trenta anys en totes les manifestacions de la "Festa de la Poesia". Voleu virtut més alta que la d'agermanar tantes voluntats en un sol feix i arribar a un acord en els distints criteris?

Així aniríem continuant i detallant les seves múltiples activitats, tant polítiques com la de mestre de català al C.I.C.F., conferenciant, etc.

Ara ja no podem consultar-li cap més dubte o demanar-li una nova col·laboració o ajuda. Sortosament, ens resta a la memòria el seu alt exemple de fina sensibilitat.

Gràcies, Paulina. Ha estat un honor i un orgull per a nosaltres tenir-la com a consòcia estimada en el Centre Excursionista de Terrassa, l'entitat que ens ha agermanat durant tants anys. El nostre adolorit condol als seus germans Josep, Anna, Jordi, Maria, nebots i família.

Paulina Pi de la Serra i Joly

EXPEDICIÓ MAKUMBA 91

Text: Jordi LATORRE i COMA «LATOX»

Fotos i ressenyes: Elies COLL i BONET

Fa quasi tres setmanes que vam sortir de casa. Si prenem la noció del temps com una constant invariable i mesurada en minuts, hores i dies, podem dir que per fer els més de 5.000 quilòmetres del trajecte Terrassa-La Main de Fatma hem emprat 19 dies. Si ens ho agafem d'una altra manera —més adient a les terres que hem anat travessant— i deixem parlar els sentits, una bona col·lecció d'anècdotes, aventures i desventures han anat sorgint per la força del destí a cada quilòmetre.

És així que, gràcies a l'alta moral i a l'atzar, ha estat possible que d'en Rastacar, un vell i desballestat R-4 sortissin dues persones suades i emocionades per contemplar una posta de sol digna de ser admirada.

Perquè és ben veritat que veure el «llorenç» fugir enmig de les agulles de La Main de Fatma quan el sol dona tonalitats daurades a les parets és una imatge que es quedarà llargament gravada en la memòria.

Cal dir que tampoc no oblidarem els quilos i quilos de sorra que hem mogut per desenterrar el vehicle, quan el seu pobre i limitat motor plorava d'impotència.

En un bloc que hi ha vora la carretera, uns claus ens desvetllen un dubte: aquí s'escala!

El primer dia d'estada rescatarem i traurem la pols —mai més ben dit!— al material d'escalada i farem la posada a punt en un bloc que tenim al costat mateix del campament. Al principi només seran una minoria, però aquí no existeix la vergonya, i quan portem ja una estona fent-ho, veiem una colla de nadius que ens vénen a veure mentre fem les curtes vies.

Aquests sers foscos, peus descalços, cares famèliques i cossos mal nodrits, seran el nostre públic d'incondicionals que cada matí a les 7 ja tindrem al voltant del campament.

Fer la seva tertúlia, els seus cants i riures en una llengua estranya per a nosaltres i aprofitar la mínima ocasió per atabalar-nos i demanar-nos medicines, caramels, bolígrafs i «iugu-iugus» (que en català vol dir samarretes o roba vella) serà la seva activitat quotidiana. Els primers dies no podrem fer quatre passes estant sols. Però després passaran a ser uns veritables amics que col·laboraran en moltes tasques. Un d'ells amb una notable habilitat ens farà una cabana de troncs i canyes que serà una veritable sala d'estar ben ombrejada.

Per veure com funcionen en aquestes pedres, anem a fer una ruta al Wangel Deblidú.

Cal dir que amb nosaltres escalarà en Joan Amils, magnífic escalador i alpinista de Mataró que ha vingut amb la idea de conèixer aquestes pedres i el màgic continent africà.

La via del Cinema és una bona ruta, que mai no és superior al V grau i que ens dona una idea de com pot ser l'escalada per aquí. En tots els 300 metres que té l'ascensió no hi hem trobat res de res, en una roca molt polida i no gaire adherent que

enllaça fissures i díedres amb alguna placa una mica exposada, atesa la impossibilitat de posar assegurances eficients.

La curiositat ens venç i anem al poblat veí de Daari, on dos vells Land-Rowers amb matrícula de Barcelona no deixen lloc a dubtes. En Salvador Campillo ens rebrà amb una atenció total, i gràcies als seus consells, la vida en aquest medi esdevindrà molt més plaent. Singular persona en Salvador, altrament anomenat ambaixador del desert, guia turístic, notable escalador i especialista en tot tipus d'aventures en aquest continent.

L'esperó sud del Kaga Tondo és una via obligada, ja que és un itinerari espectacular, estètic i impecable. Assegurat en quasi la totalitat, té tots els avantatges de l'escalada moderna. A destacar un sostre, tipus Zaratustra, en el segon llarg amb una timba considerable. 400 m cap a l'est i 300 cap a l'oest, vessant on va a parar el laberíntic descens de l'agulla més representativa de la zona. La via «Vuelva Usted Mañana» discorre per un esperó que en alguns trams es pot abastar amb els dos braços.

D'entre les cinc agulles que formen els dits de la «mà» de Fatma. n'hi ha una que destaca pel seu volum. És un totxo amb identitat pròpia, separat, al nord de les altres agulles. Té una silueta gruixuda i poderosa i fama d'inassequibilitat per als nadius. Tot i que no en teníem més que vagues referències, els seus més de 400 m eren un compromís i un repte atraients per a nosaltres.

La via dels Incendiariis és una línia evident de xemeneies i díedres de roca de dubtosa consistència. Si a això hi afegim que en alguns llargs els «friends» s'escorrien a causa de la crosta de guano (merda d'ocells) existent, diríem que és la típica via per no recomanar a ningú que tinguis en aprecí.

Quan ens crèiem més aclimatats, el «llorenç» ens fa una mala passada i les cantimplores d'aigua s'acaben. El grau? El que marca el termòmetre: superior als 43° a l'ombra, i per desgràcia, la vida d'avui era a ple sol. Uns últims glops i davallar pels complicats i aeris rappels en direcció al campament, on l'aigua potabilitzada amb gust de piscina, escalfada dins els bidons de plàstic... és tan bona!

Però la jugada ja estava feta, i fou gràcies a aquesta tercera ascensió que les cartes començaren a tenir bon color. Trio d'agulles per a nosaltres!

Al campament ens trobarem amb una bona sorpresa. Un grup de Barcelona, amb qui ens vam trobar en el desert, han arribat al campament. El preu els ha costat car: després de desmanegar un cotxe, a mig camí se'ls va averiar un camió, que després de mil pegats mal posats, no hi va haver manera d'engegar-lo. Amb quasi dues setmanes de retard i deixant bona part de les pertinences, com uns naufrags en una illa deserta, es comprendrà la paciència per fer autostop enmig del desert. Un d'ells cap al nord, en direcció a Alger i Barcelona, i els més afortunats cap al sud. ¿Qui deia que la paraula aventura avui dia ja no existeix en un món on sovint o bé ho tenim tot controlat o bé ens hi tenen a nosaltres, massa controlats?

Amb l'ànim de treure'ns el mal gust de l'última enfilada, sortirem cap a Wanderdu. Una escalada distreta i sens dubte en una bona roca, almenys sencera i fiable. Ens equivoquem a l'entrada i obrim una variant de dos llargs, 75 m amb una dificultat de 6a+. No ens entretenim massa a dalt, i amb poca estona tornem al campament, traguejant aigua.

D'aquesta manera tan elegant tenim un pòquer d'agulles a les nostres mans.

Algú s'ha oblidat de regular el calefactor i això està que crema. Si hi ha aquí alguna cosa impecable, aquesta és la «meteo». El bruixot de la tribu, amb els seus cànctics de la pluja no triomfa. Que dura que és la vida en aquests paratges!

El dimarts és un dia especial. Grupets de gent passen per davant nostre a peu en direcció a Hombori (14 Km!), al mercat que setmanalment s'hi celebra.

Nosaltres aprofitem la diada per anar al poble a fer una dutxa de galledes i a omplir els bidons d'aigua dels pous, element imprescindible en aquestes latituds. També fem alguna compra i intercanviem «souvenirs», fotografiem escenes de tots colors en aquesta curiosa fira, on tothom conversa amb aquesta alegria i activitat que caracteritza l'Àfrica negra. És ben veritat que, no obstant la seva pobresa, tenim moltes coses a aprendre d'aquesta gent.

Ens queda una agulla. És una agulla increïble. Té 400 m i desploma per tots cantons. Només té una via. Només té una ascensió i uns quants intents. La via és una constant fissura desplomada, un «off-vich» (empotrament ample), difícil d'assegurar. La dificultat és molt grossa: 6c-A3. El fet que no hagi estat repetida fa que ens hi decidim.

Tirolina a la via Makumba Circus

Preparem el material, i en aquesta ocasió ens proveïm de claus. L'endemà, a trenc d'alba, pugem ràpidament els primers cent metres sense encordar, ja que són fàcils (II-III). Després de moltes hores de suor i d'esforços hem fet tres llargs, ens en queden quatre de dificultat molt sostinguda. Si volem fer cim, haurem de passar la nit de qualsevol manera, a qualsevol lloc i sense aigua!

Muntem uns rappels i hi deixem una corda fixa.

Serà al cap de tres dies que en un brillant atac, Elies Coll i «Endika» faran la segona ascensió a la via i a l'agulla, realitzant-la en lliure i amb trams de molta dificultat (7a). La baixada muntaran uns rappels amb «spitzs» i amb l'ajuda del «Salva» instal·laran una tirolina.

Per altra part, en Joan, en «Pulgui» i en «Latox» farem el que possiblement és la via més clàssica de tota la zona. Bellíssim, arrogant i aeri és l'esperó nord del Kaga Tondo, bona part del qual és ventejat i a l'ombra. Molt llarga —fa més de 800 m— i només ascendida dues vegades sense bivac, és potser el paradigma de l'escalada clàssica. En tota la via, hi trobarem algun clau de referència, ja que l'únic inconvenient és que és fàcil de perdre l'itinerari, i aleshores augmenta la dificultat. Cal destacar l'ensurt que ens va donar un enorme voltor que se'ns va llençar, ales desplegadas, passant a dos metres nostre en un intent d'espantar-nos —i com de fet, ho va aconseguir!— per evitar el nostre pas pel niu on acabava de criar.

Recordo que un mussol ni tan sols es va immutar. Els rats penats s'esmunyien per les fissures de la roca. Bandades de coloms sortien de les esquerdes al nostre pas. Els senyoriels voltors planejaven per sobre nostre amb una altivesa que només ells posseeixen. En alguna reunió ens fariem companyia, vigilant-nos mútuament. Als cims els marabús, amb els seus nius arrencats ens donaren la benvinguda. Paradís dels ornitòlegs, el cel es pobla d'aus de tots colors. Les línies aèries de Garmí, com algú va anomenar-los, donen molta animació a aquest cel eternament blau.

Algú va dir també que allò semblava més un número de circ que no una escalada. Literalment, els nadius van al·lucinar. No n'hi havia per menys. Aquell matí van veure com damunt un estimball de 800 m, unes diminutes figures avançaven a través d'un fil prim, diminut que es perdia al fons blau.

Seguidament aquells sers humans —perquè d'això van deduir que es tractava— atacaven una ampla fissura que anava a parar, uns 40 m més enllà, a un replà. Es van trobar amb una paisatge desolador: uns desploms que fugien de la vertical i deixaven fora de dubte que per allí no s'hi podia passar en lliure. Com anàvem d'equívocats! Ni una fissura per aquells entorns!

Prenent l'exemple dels manuals clàssics, començaren a picar «spitzs». Per sort, els xicots eren previsors i van treure de la motxilla una màquina que semblava un arma de guerra, paraula que malauradament en aquelles dates estava prou de moda a nivell mundial.

I mans a l'obra, s'obrí pas a pas un camí recte gràcies a un taladre, la qual cosa va fer-nos estalviar un munt de temps.

Però aquells sers eren impacients i a la mínima que s'ho van veure, van iniciar una exposada sortida cap a un repeu que divisaren uns bons metres al damunt.

Aleshores pogueren veure que aquella gran agulla que intentaven coronar, a partir d'ara seria més accessible, i si un cas demanaria als ascensionistes una bona dosi de valor i de tècnica.

Després d'un llarg de poca dificultat, el recorregut s'ajunta amb la via ja existent: de la cara Est estant, es passa per un forat cap a la cara Sud, que se segueix per uns blocs fins trobar la fissura V, on després de fer una mica d'espeleologia —cosa que ens cau bastant malament—, sortim a la cara Nord, entre nius de voltors, passem a la cara Oest, i una mica marejats de tantes voltes, enmig de nius i sota la supervi-

sió i amb el permís dels marabús enfilem els últims passos que porten a la pedra més alta.

Amb aquesta conquesta, els dos ja hem escalat les cinc agulles. (L'Elies, però, ja ho havia fet). Gran jugada i repòquer d'agulles per a nosaltres.

Posta de sol al cor de la Main de Fatma

Una història que s'acaba. Una altra que comença. Dues setmanes que, rumb cap al Sud, ens portaran a conèixer la zona sud del Malí, curioses ciutats, el mític país Dogon, al riu Níger, el veí país de Burkina Fasso, amb tot tipus de fruites tropicals per tastar, un curs intensiu de danses africanes, una dubtosa gestió de compra-venda del vehicle i mil-i-una sensacions més en poc temps. Una última moguda amb els duaners de Uagadougou (sí, sí, la ciutat s'anomena així). Un avió que ens duu cap a casa i la impressió d'haver viscut uns dies intensos en unes terres que sempre recordarem amb simpatia.

Si el teu cos et demana «aventurilla», ¿has pensat d'anar al Malí?

Membres d'aquesta expedició: Elies Coll i Bonet i Jordi Latorre i Coma.

Agraïm la col·laboració de: MÚTUA DE TERRASSA - MECA AUTO - SERVEI INFORMACIÓ DE MUNTANYA - JOSEP ACED - JOAN OLLÉ - JOVI... I tots els que us van «enrollar» en la compra de samarretes, que també han contribuït a l'èxit d'aquesta aventura africana.

ACTIVITAT REALITZADA

12.1.91 - WANGEL DEBLIDU

Via del Cinema. MS° - 300 m - Sense equipar - 3 hores - Descens: 2 rappels - 10a ascensió: Joan Amils, Elies Coll i Jordi Latorre («Latox»).

14.1.91 - KAGA TONDO

Via «Vuelva Usted Mañana» - ED° 6B-A2e - 200 m - 4 hores - descens: 5 rappels de 40 + desgrimpada laberíntica (III) - Equipada, excepte algun pas exposat - Superestètica, amb sostre espectacular - Recomanable - Per Joan, Elies i «Latox».

16.1.91 - SURI TONDO

Via dels Incendiàries - MD+ - 400 m - 6 hores - desequipada - descens: 4 rappels (precaris) i desgrimpades - Itinerari de roca molt mediocre i no exempta de dificultat. Molt assolellada tot el dia - 4a ascensió: Joan, Elies i «Latox».

18.12.91 - WANDERDU

Via Horacio - MD+ - Entrada variant Makumba 6a+ (70 m) - 300 m - 4 hores - desequipada - descens: 1 rappel curt - Bona roca i recomanable durant la tarda, ja que no hi toca el sol - Per Elies i «Latox».

21.1.91 - KAGA PAMARI

Via «Premier Thé» - ED+ fins a R4 - Per Joan, Elies i «Latox».

24.1.91 - KAGA PAMARI

Via «Premier Thé» - ABO - 2a. ascensió, 1a. en lliure - 7a - 400 m - 10 hores - Off Witch - Via dura, tècnica, dura i exposada en general - Per Elies Coll i Enric Camacho («Endika»).

24.1.91 - KAGA TONDO

Esperó Nord - MD+ - 850 m - 9 hores - Via molt «guapa» - A l'ombra i sovint ventejada - Recomanable - S'hi troba algun clau de referència - Fàcil de perdre l'itinerari - 15a ascensió - Per «Pulgui», Joan i «Latox».

26.1.91 - KAGA PAMARI

*Via «Makumba Circus» - ED° - (7B+ o 6C-Ae) - 100 m + «Premier Thé» - Cal destacar una impressionant tirolina de 17 m a 300 m de terra - Via «guapa» i divertida - 1a ascensió i 3a a l'agulla. - **Oberta** per Salvador Campillo, Elies Coll i «Latox» amb la col·laboració d'«Endika».*

Segona ascensió a les cinc agulles de «La main de Fatma» per Elies i «Latox»

Diverses escalades esportives de 5 a 7B+.

KAGA-PAMARI

VIA MAKUMBA CIRCUS

Itinerari ocult. Comu a tringar de

Sortida de la cova

Tiroline de 20m

PREMIER THE

CARA EST

CARA OEST

7B^o ED, A^o

100 M.

AFRICA MAKUMBA

Kaga Tondo

Wangel Deblidu

Kaga Pamari

* via oberta el dia 25 de gener del 91

* per: Elies Coll
Salvador Campillo
Jordi Latorre

* i la col·laboració d' Endica

* material: joc de tascons Elies Coll®

KAGA-PAMARI

23-1-91

2ª ASCENSIÓ ASSOLVIDA PER ENDICA I ELIES

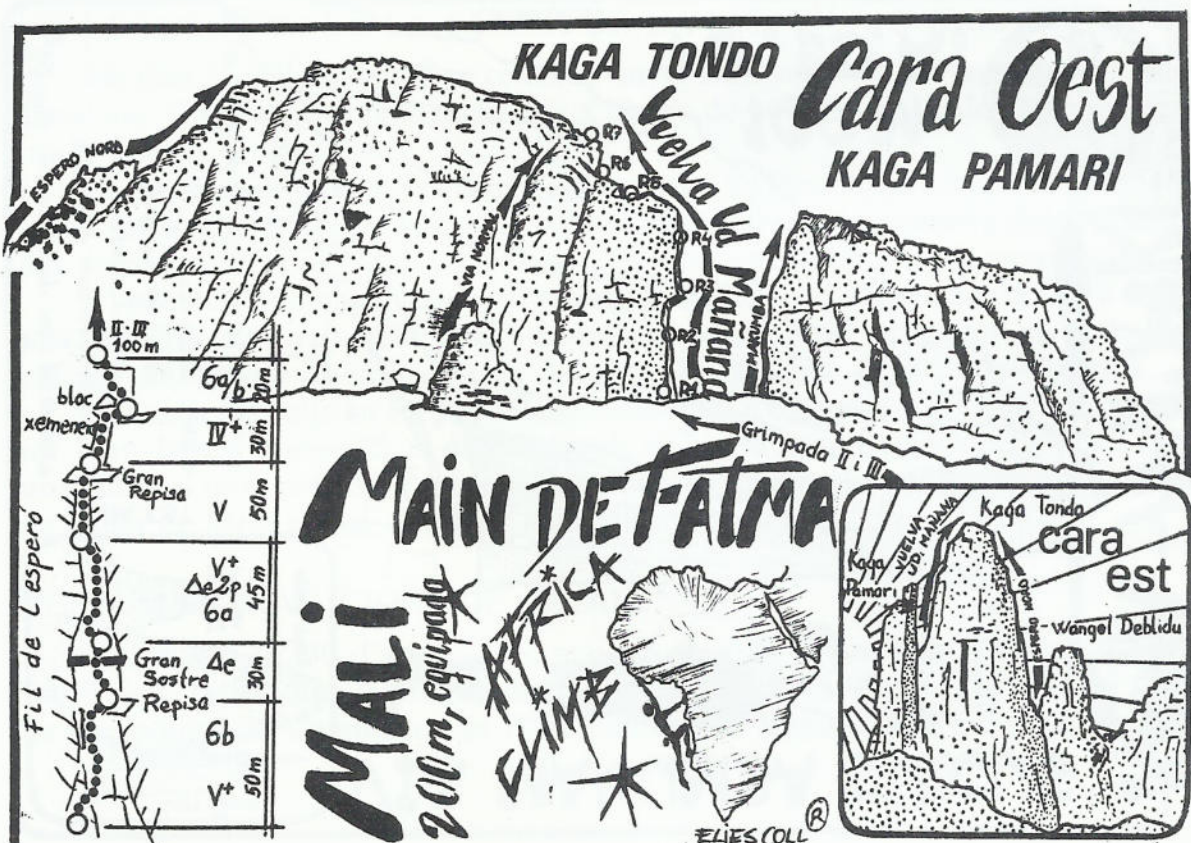
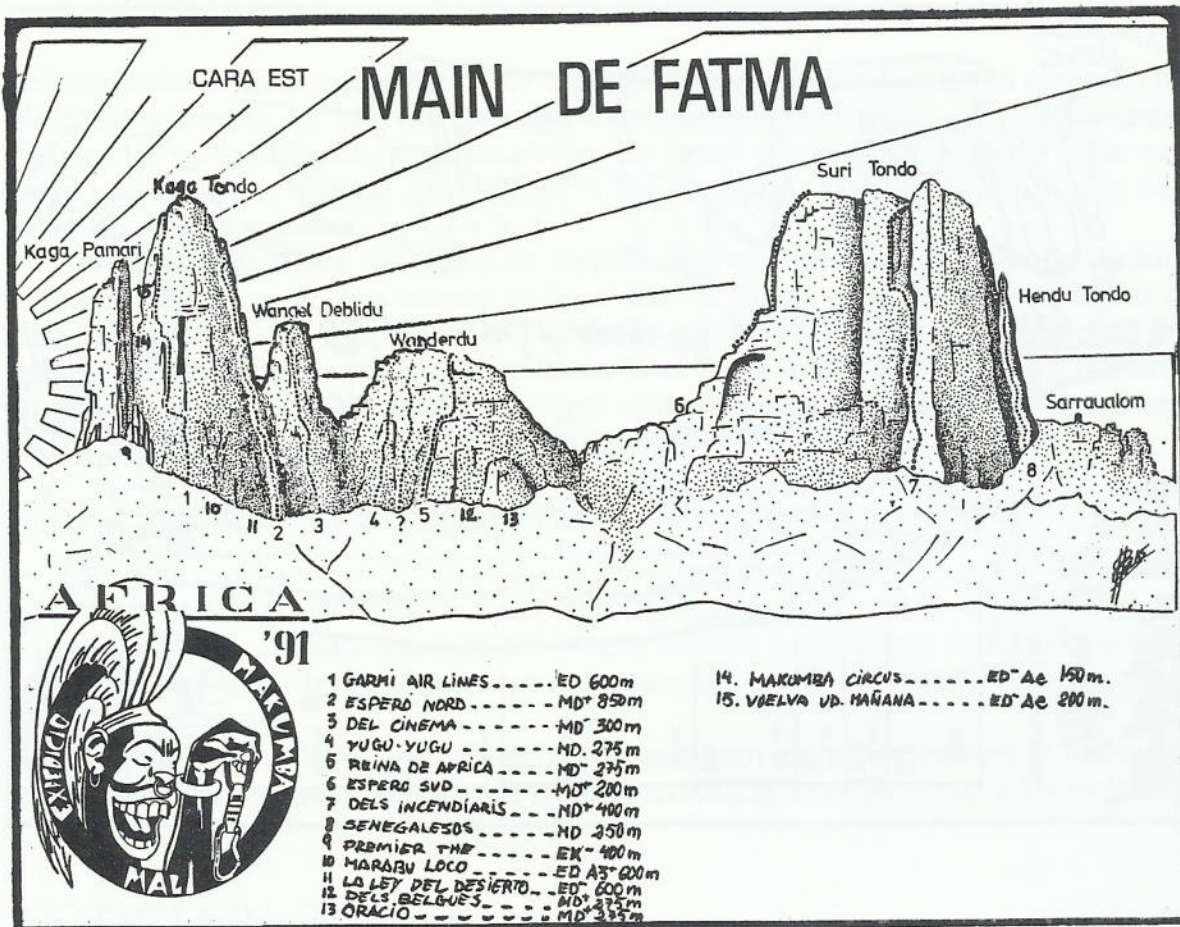
AFRICA MAKUMBA

premier the 400m. 7a⁺

material: 1 joc tascons i exèntrics grossos
1 joc microfrenis
2 jocs friends (mden grossos)

50m.	II
R7	
10m.	V~
R6	
25m.	6b
R5	
50m.	
R4	7a ⁺
40m.	
R3	7a
40m.	
R2	6c ⁺
50m.	
R1	7a ⁺
40m.	
R0	6a
100m	III

CRÒNICA

ACTES I CONFERÈNCIES

— Dijous, 17 de gener: *BORNEO: LES SELVES DEL SUD-EST ASIÀTIC*. per Josep Germain i Rosa Parra. Aquests consocis nostres i membres del Grup Ornitològic de Terrassa «Pigot» ens presentaren una acurada dissertació-projecció de fotografies de tema ecològic de l'illa malaia de Borneo.

Després de l'Amazònia, aquesta vasta illa és la segona extensió de boscuries tropicals i humides del nostre planeta. La varietat i la riquesa de les seves múltiples espècies vegetals i animals que hi conviuen confirmen el seu valuós interès biològic.

Dissortadament, les zones selvàtiques del sud-est asiàtic estan amenaçades i no s'han deslliurat de la mà destructora de la civilització (?) industrial, ja que en l'actualitat s'han convertit en un dels ecosistemes més amenaçats d'una irreversible desaparició.

Els erudits autors d'aqueta lliçó ens mostraren i comentaren de manera fidedigna els diversos aspectes, peculiaritats i característiques del medi natural (geogràfic, vegetal i animal) d'aquest llunyà paradís biològic, així com també les seves circumstàncies i els avatars de supervivència de les races autòctones amb les de recent al·livi, que fan difícil l'amalgama de costums, creences i cultures entre unes i altres.

La qualitat i la sàvia exposició d'aquesta difícil temàtica, fou merescudament valorada pel públic assistent.

— Dijous, 31 de gener: *BOLONGS: (A TRAVÉS DE LA SENEGÀMBIA)*. Projeccions i comentaris per Joaquim Montoriol. Per al nostre Centre i amb l'interès habitual de tots els admiradors d'aquest estudiós i incansable viatger, catedràtic de la Facultat de Geologia de la Universitat de Barcelona, ens dedicà una de les seves erudites i captivadores lliçons sobre la coneixença de les més remotes i menys divulgades regions del nostre planeta.

Ens mostrà i al·lionà sobre dos països de l'Àfrica Occidental: el Senegal i Gàmbia. Aquests dos territoris s'estenen per una zona totalment plana i mancada de qualsevol relleu muntanyenc. Aquesta especial circumstància no repercuteix en una aclaparadora monotonia paisatgística, ja que quatre rius (el Senegal, el Saloum, el Gàmbia i el Casamance) i una espectacular diferenciació climàtica entre el nord i el sud confereixen a la regió una forta personalitat i, ensems, unes sorprenents discrepàncies. La zona nord gaudeix d'un clima subsaharià amb espais desèrtics (Ferlo), mentre que, a mesura que hom davalla cap al sud, comprova el predomini de la pluviositat, resultat de la qual és la pervivència de la veritable selva guineana.

La ruta descrita, que s'inicià a la capital, Dakar, ens dugué precisament cap al sud, bo i travessant les correnties formades pels cursos fluvials i les altes mares oceàniques dels rius Saloum, Gàmbia i el Casamance. Durant aquest vast recorregut comprovarem les particularitats de les diverses ètnies (Wolof, Lebon, Mandinga, Peul, etc.), tot observant també la varietat de la fauna ornitològica, des dels voltors a les múltiples aus aquàtiques, i la gran diversitat i riquesa botànica i arbòria, de la qual

sobresurten l'espectacular i curiós baobab i els monumentals i abarrocats arbres formatgers.

Utilitzant una tan típica com precària piragua, navegàrem pels múltiples canals naturals denominats «bolongs», els quals conformen un inimaginable laberint de centenars de quilòmetres de vies d'aigua entrecreuant-se pertot arreu del vastíssim manglar.

Aquest viscut itinerari, el concloguérem dins les selves del Baix Casamance, on al bell mig de la seva aparatosa i exuberant vegetació, continuen realitzant les seves seculars pràctiques rituals el grup de nadius anomenats animistes.

Òbviament, aquesta vetllada constituí —com totes les que ens ofereix periòdicament l'i-lustre professor— un motiu d'afalagadores mostres de complaença i admiració envers la seva inexhaurible curiositat, recerca i saviesa descriptiva.

— Dijous i divendres, 21 i 22 de febrer: Es realitzà un gran *muntatge àudio-visual sobre l'expedició MAKALU 90*, elaborat per l'empresa especialitzada Konic. 16 projectors sincronitzats amb combinació de quasi un miler de diapositives, amb un suport musical per despertar sensacions i sentir emocions de forma oberta i generosa, tot defugint una cronologia formal.

L'àudiovisual es passà al Centre Cultural de la Caixa de Terrassa, amb gran èxit de públic, ja que tots dos dies es va omplir la sala.

Paral·lelament, en una de les sales s'havia preparat una exposició de 180 fotografies ampliades, amb les impressions recollides pels components de l'expedició, ordenades per temes, que permetien endinsar-se en anècdotes i aspectes del Nepal, de la muntanya, amb la possibilitat, a més, de poder dialogar amb els expedicionaris presents a la mostra.

Aquesta exposició va restar oberta del 15 al 23 de febrer, i el nombre de persones que la van visitar va ser un reflex de l'interès general que hi havia a la ciutat per l'expedició, que juntament amb la quantitat de fotos adquirides permeté valorar amb escreix els objectius previstos.

— Dissabte, 23 de febrer: També en relació amb l'expedició Makalu 90, hi hagué una mesa rodona sobre *PREVENCIÓ I TRACTAMENT DE LES CONGELACIONS A L'ALTA MUNTANYA*.

Es va celebrar a l'Aula Magna del Centre Cultural de la Caixa de Terrassa, i la varen coordinar els doctors Josep Aced i Pep Cañelles, metges i alpinistes de l'expedició. Moderada pel doctor Manuel Mateu, van fer importants aportacions sobre el tema els ponents doctors Ricardo Arregui, Anton Rañé, Xavier Garaioa i l'alpinista Juanjo Sansebastián. Aquestes exposicions, completades amb diapositives i gràfics, i ampliades per les aportacions dels presents durant el col·loqui, van permetre treure conclusions molt profitoses sobre la prevenció, el tractament immediat sobre el terreny i el tractament de les seqüeles, i es féu palesa la necessitat de millorar la informació i la difusió d'aquests coneixements per poder disminuir al màxim aquest risc dels practicants de l'alpinisme.

— Dijous, 28 de febrer: *CORSE 1990* i *AUTUMNE, SIMFONIA D'UNA FULLA*. Audiovisuals d'Eduard Segarra. Aquest consoci nostre tan apreciat per les seves pulcres i poètiques realitzacions fotogràfiques i de so, tornà a delectar-nos i a admirar-nos amb dues de les seves recents creacions.

La primera mostra el recull d'un breu viatge per l'illa de Còrsega, coneguda com la més muntanyosa i, ensem, bella de totes les illes del Mediterrani. La visió de tanta bellesa i gradiositat paisatgística es recrea especialment amb el seu característic, abarroc i quasi gaudinià relleu escultòric d'intensa valoració cromàtica, de l'espectacular massís denominat «Silla de Corte», depressió geològica que, al bell mig del selvàtic territori illenc, separa les dues zones muntanyoses que conformen l'espina dorsal d'aquesta famosa illa descrita pel nostre Josep Pla com l'«Illa dels Castanyers».

El segon audiovisual —que bé podríem anomenar un poema visual i melòdic— fa una lírica i subjugant recreació de la tardor. La nostàlgica estació anyal, on s'uneixen diverses i contraposades visions —mostrant sobretot l'omnipresent fullam caigut com un bell joiell agònic—, totes elles embolcallades amb un toc especial de delicat lirisme i mostrades dins un coixí orquestral de grates i ben escollides partícels.

L'emotiva percepció de tanta bellesa merescué del públic assistent a aquesta inoblidable i reconfortant vetllada d'art, els més càlids elogis.

— Dijous, 14 de març: *KENYA - VIATGE EN GLOBUS SOBRE LA SABANA*, per Josep Maria Gavín i Barceló. De nou amb nosaltres, el recercador-divulgador de les esglésies catalanes i conservador de tota mena de papers derivats de la nostra cultura popular, ens oferí una de les seves darreres experiències com a viatger empedreït i assabentat.

Resumim de la presentació que li féu el nostre president, Manuel Tomàs, la rellevant personalitat de l'il·lustre conferenciant. Féu especial referència a la tasca de creació del famós Museu de Valldoreix que, conegut amb el nom del seu fundador, avui és d'una importància cabdal i reconegut per la UNESCO com el primer d'Europa i model pels que sobrevindran en un futur immediat, els seus similars en diversos països continentals. D'aquesta fabulosa col·lecció, cal esmentar la totalitat dels 27 temes que la componen: 200.000 fotografies d'esglésies, 21.000 fotografies d'edificis diversos, 12.000 postals, i la col·lecció d'estampes de Sant Josep, amb 15.800 exemplars, superant el doble de la que la segueix, la de l'Arxiu Vaticà, etc.

Bé, per aquesta ocasió i com a viatger apassionat i excel·lent fotògraf, ens mostrà un bell safari fotogràfic, amb gran nombre i varietat d'animals salvatges: lleons, zebres, girafes, nyus, xacals, etc., així com diverses espècies d'ocells característics de la sabana centre-africana.

Férem una exhaustiva visita a un dels pobles Massai-mare que viuen en aquella vasta regió, i també una il·lusionada contemplació del mont Kenya que, amb els seus 5.194 metres, senyoreja i dona nom a aquest ric territori situat al centre de l'Àfrica oriental.

La concurrència assistent prodigà el seu entusiasme envers l'autor de tan bella i il·lustrativa projecció.

— Dijous, 21 de març: *DUGUNDUGU - UN PASSEIG PER L'EDAT DE PEDRA PER ASCENDIR AL SOSTRE DEL PACÍFIC*. Projeccions comentades per Francesc Roca i Ramon Majó.

Amb la missió d'escalar el cim culminant (la *Piràmide Kartenz*) de la serralada central de *Nova Guinea*, situat dins l'allargat massís de Karsten, que en la seva part

occidental s'anomena *Irian-Jaya*, un reduït, però agosarat, equip d'escaladors manresans aconseguiren aquesta fita durant la seva expedició realitzada l'any 1989. Dos dels seus components ens donaren una viscuda lliçó de tema antropològic i d'insòlites experiències muntanyenques.

Al peu d'aquestes estranyes i quasi inaccessibles muntanyes de les terres altes de la gran illa oceànica, ens mostraren una de les més primitives cultures encara supervivent en aquell enclau de races i tribus: es tracta de l'ètnia autòctona que amb la denominació de «Dani», sobreviu i es desenvolupa dins les vastes espessors botàniques de les selves novoguineanes. Ens feren conèixer els seus hàbits, les seves peculiaritats, els seus costums i les seves cerimònies ancestrals.

Considerarem les dificultats naturals i les encara més complicades d'ordre burocràtic i prohibitiu per vèncer el cim de la Piràmide, després d'una aproximació tan difícil com exposada, dins d'aquella geografia caòtica i d'aquella subjugadora vegetació.

Interessat de veres i sincerament complagut restà l'audiori assistent a l'acte, que mostrà la seva admiració als autors de tan bella com didàctica projecció fotogràfica.

— Dijous, 11 d'abril: *EL SUD-EST ASIÀTIC: TAILÀNDIA, BIRMÀNIA I INDONÈSIA*. Àudio-visual de Joan Soley. Aquest apreciat fotògraf i viatger encuriósit, membre de la Unió Excursionista de Catalunya de la Vall del Tenes, ens projectà el seu modèlic muntatge fotogràfico-comentat, basat en una expedició que recorregué diverses illes situades dins els vastíssim arxipèlag del Sud-est asiàtic, aquest exòtic enclau de moltes i excel·lents condicions per a valorar els seus esplèndids paisatges tropicals, així com fruit-hi de la sana i agraïda hospitalitat d'uns pobles i unes races profundament religioses i respectuoses de les seves ancestrals tradicions.

Inicià aquest admirable periple amb una exposició dels molts temples i monuments de Bangkok, la superba capital de Tailàndia, i que fou mític regne de Siam. Seguí pel famós «Triangle d'Or», amb les seves peculiars i atractives característiques. De Birmània, mostrà els seus grans complexos budistes de Ragoon, Pagan i Mandlai. Finalitzà aquest llarg i envejable recorregut a les pintoresques illes de Java, Bali i Flores, a l'estat indonesi.

Finalitzada aquesta admirable projecció, l'autor mantingué un extens i pedagògic col·loqui, el qual refermà la interessada curiositat que desvetllà tan bella mostra documental realitzada per aquest aplaudit autor.

— Dilluns, 22 d'abril: *VISIÓ POÈTICA DEL BARRI DE LES FONTS DE TERRASSA* Lectura de poemes originals del seu autor Francesc Palet i Setó. Com ja és tradicional des de fa molts anys, aquest admirat poeta i consoci nostre, obrí amb dignitat les diverses activitats commemoratives de la setmana de la *Diada de Sant Jordi i Festa del Llibre*.

Per a aquesta ocasió, ens llegí una successió d'inspirats poemes creats pel seu entusiasta amor envers un racó del municipi de Terrassa: Les Fonts.

Aquestes composicions, verament viscudes, recreades per un sentimentalisme ple d'intimitats, amarades d'una poètica nostàlgia, que avui dissortadament ens arriben amb la tristesa punyent d'una incurable enyorança per la bellesa, la pau i l'harmonia que ofería aquest humil racó nostrat i ara malmenat i totalment destruït, perdut i

sacrificat sense escrúpols en pro de la total i irrefrenable idolatria de la constant i destructora mecanització actual.

El públic assistent captà i valorà emocionadament aquests laments poètics, bellament confeigits per nostre consoci.

— Dijous, 25 d'abril: *LA LLENGUA CATALANA I EN POMPEU FABRA (AHIR I AVUI)*. Conferència per Pere Elies i Busqueta. Aquest acte, inclòs en la Setmana Cultural de Sant Jordi —segon dels programats per nosaltres— anà a càrrec d'aquest notable escriptor-poeta terrassenc, actualment resident a Barcelona, a qui la Generalitat concedí l'honorífica Creu de Sant Jordi, merescuda per la seva gran tasca literària: autor de diversos diccionaris catalans, biografies, narracions, poemes, obres pedagògiques, històriques i de formació, il·lustre filòleg, deixeble, continuador i propagador de l'obra de Pompeu Fabra.

L'historiador i estudiós consoci nostre, Josep Maria Domènech i Fargas, féu la presentació de l'il·lustre dissertador, en la qual sintetitzà exhaustivament la totalitat de l'obra publicada d'aquest apassionat vitalista octogenari, incansable i lúcid creador.

En Pere Elies i Busqueta inicià la seva erudita conferència amb la història de la llengua catalana des dels seus orígens, la seva esplendor medieval, fins a la total sobrevida a principis del segle actual. Seguí, a partir d'aquesta cronologia, amb la transformació i consolidació gramatical realitzada per l'infatigable lingüista Pompeu Fabra, el qual en llegà les normes i els mitjans adequats per aconseguir l'actual riquesa de lèxic de la nostra parla i la seva admirable diversitat de modalitats literàries. Acabà amb una optimista perspectiva futurista de la màxima expressió de catalanitat i la llengua nostrada, creixent i enaltida, un cop vençudes, amb tacte i amor, les moltes vicissituds i els esculls que dificulten les actuals circumstàncies socials i polítiques en què es desenvolupa el nostre país.

L'interès i admiració que desvetllà l'atenció del selecte auditori assistent es féu palès amb les felicitacions i frases de gratitud que es prodigaren a aquest estimat conciutadà.

— Dijous, 9 de maig: *ROCKIN'WEST* Àudiovisual per Santi Roset, Jordi Pascual, Elies Coll i Jordi Font. Aquests jovenívols consocis presentaren un modèlic àudiovisual que combina, amb molt d'encert, les ben realitzades imatges fotogràfiques amb una música recreada amb unes contrastades partitures de temàtiques verament efectives per als temes projectats en la pantalla.

Les vivències d'aquesta excursió i les múltiples i exposades escalades, realitzades l'estiu de 1990, ens mostraren les seves activitats apassionades a través dels parcs nacionals de l'Oest nord-americà. Aquestes s'iniciaren pel Yosemite National Park, amb les seves famoses parets com les del Gran Capità (1.100 m) i les del Halt Dome (600 m), fent-ne també un recull gràfic per les zones d'escalada més significatives: Smith Rocks (Oregon), Penitent Canyon (Colorado), City of Rocks (Idaho) i l'American Fork (Utah).

Inclogueren també, a causa del seu vast recorregut pels altres parcs naturals, com els del Gran Canyon, Monument Valley (Arizona), mostrant-ne les grans i espectaculars paisatgístiques d'impressionat bellesa com són el Bryce Canyon, Arches (Utah) i el Crater Lake de l'estat d'Oregon.

El públic, majoritàriament de representació juvenívola, aplaudí i lloà amb gran afecte els quatre atrevits i ben preparats executius i realitzadors de tantes meravelles, ja sien de caire físic com de tècnica elogiabile d'art i representació, admirable en tots conceptes.

— Dijous, 25 de juny: *MUKUMBA 91*. Els nostres consocis Elies Coll i Jordi Latorre han presentat l'àudiovisual que van filmar durant l'hivern de l'any passat al Sahara Occidental, amb motiu de la seva expedició per escalar les torres de La Main de Fatma, ubicades en la calorosa estepa del Malí.

Combinant bellament imatge i música, ens han fet partíceps de les seves vivències a través d'Algèria, Malí i Burkina Fasso, tot mostrant-nos retalls de la vida d'aquells països, des del món musulmà a l'Àfrica negra.

En aquest mateix acte es féu el lliurament dels premis de la nostra VIII Marxa Popular de Terrassa d'enguany.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

A la ciutat de Terrassa, a les vint-i-una hores i trenta minuts, en primera convocatòria, i a les vint-i-dues hores en segona convocatòria, del dia 8 de febrer de 1991, en el nostre estatge social i sota la presidència del senyor Manuel Tomàs i Alastruey, acompanyat del sots-president senyor Manel Campos; del tresorer Francesc Dalmases i Capella, i amb l'absència per malaltia del secretari Xavier Badiella i Noguera, té lloc l'Assemblea Genral Ordinària de socis del Centre Excursionista de Terrassa.

Lectura de l'acta anterior: Obra l'assemblea el President, tot agraïnt la presència dels assistents, i tot seguit es llegeix l'acta de l'Assemblea General Ordinària anterior, que tingué lloc el dia 8 de març de 1990. L'assemblea aprova l'acta llegida.

Memòria d'activitats: Dins el segon punt de l'ordre del dia, es llegeix la Memòria d'Activitats del curs passat que, a més de les habituals activitats que organitza l'entitat i les de les diferents seccions —aquestes últimes llegides pels respectius representants de cadascuna d'ella—, cal destacar, aquest any 90, l'ascensió al cim del MAKALU (8.481 m) pels membres d'aquesta expedició. I a la Secció d'Investigacions Subterrànies, la descoberta als Pics d'Europa del desnivell vertical (- 500 m) del MOGU, i la consecució del premi *Norbert Font i Segué* pel seu treball de la «*Uelh d'Eth Tur*».

Informe de Tresoreria: En el tercer punt de l'ordre del dia, el senyor tresorer informa de l'estat de comptes i tresoreria, la liquidació del pressupost de 1990 i el projecte de pressupost per a 1991. Preguntada l'assemblea, es dóna per assabentada i aprova els projectes presentats.

Presidència: En el quart punt de l'ordre del dia, el senyor President exposa la marxa de l'entitat i de les diferents representacions que el Centre té dins diversos grups, associacions o col·lectius d'àmbit local, que són: Consell Assessor de la Xarxa de Biblioteques, Consell Municipal d'Esports, Agrupació de defensa Forestal de Terrassa, Coordinadora per a la Salvaguarda del Massís de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac, Comissió de Senders de Gran Recorregut de la Vegueria del Vallès i, fins

l'any 90, del Patronat del Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de Terrassa, patronat que ha estat suprimit en convertir-se en fundació.

Així mateix, el Centre és present a tots els esdeveniments importants de la ciutat en l'àmbit esportiu, cultural i també en actes i reunions de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya i de la Vegueria del Vallès. Comenta també les col·laboracions del Centre amb diverses entitats o institucions locals, sense pretendre cap altre objectiu que el de treballar en actuacions positives per a la ciutat i per al Centre. Això no obstant, en aquest darrer any hi ha hagut un parell de col·laboracions no gaire encertades. És per això que en aquest tema caldrà estar ben segur de fins a quin grau el Centre pot col·laborar i en quines actuacions.

En un altre aspecte el President comenta que se segueix treballant en la confecció de la guia d'itineraris de Sant Llorenç.

Fa saber que s'ha repassat d'estuc i pintat l'entrada, l'escala d'accés a la primera planta i el replà d'exposicions, així com la mitja reparació del llum de la sala d'actes.

Un aspecte important és la defensa de la natura. En aquest any hi ha temes preocupants com poden ser la reducció del Parc d'Aiguestortes-Sant Maurici o la pista forestal de Coma d'en Vila a Matarrodona. A més dels incomptables llocs o abocadors incontrolats. En definitiva, cada cop hi ha més agressions a la natura, i creiem que des del Centre hem de continuar treballant i opinant en aquest tema ja que en la seva gestió, les institucions que haurien de vetllar per aquest patrimoni no són prou valentes i segueixen criteris polítics.

Per acabar, el President lamenta que cada cop sigui més difícil trobar socis per col·laborar en les tasques del Centre, i es queixa de la manca de voluntarisme en qüestions que són pròpies de la gent excursionista. Un cas important i lamentable és el de l'Arxiu: porta un any de retard pel cap baix. Quan surt l'Arxiu ja no té vigència perquè és massa endarrerit. Som pocs a treballar-hi i ni les diverses actuacions empreses per part de l'ex-president, Jaume Galofre, ni les actuals, han donat el resultat esperat. Esperem poder dedicar més temps i esforç per tal d'actualitzar la sortida de l'Arxiu.

Elecció de President i nova junta: En aquest punt de l'ordre del dia, no havent-se presentat cap candidatura, el president Manuel Tomàs es presenta a la reelecció i presenta la nova Junta que és comunicada a l'Assemblea, i aquesta l'aprova. Queda com segueix:

President: Manuel Tomàs i Alastruey

Sots-presidents: Manuel Campos i Alvarez i Jaume Segura i Talló

Secretari en funcions (no hi ha secretari): Xavi Badiella

Tresorer: Francesc Dalmases i Capella

Bibliotecaris: Mateu Fusalba i Bosch i M. Àngels Cairó i Molins

Informació: Joaquim Solbas i Rabal

Publicacions: Salvador Vives i Jorba i Francesc Palet i Setó

Vocal: Pere Anglès i Llobet

Conferències: Joan Llobet i Fruitós

Vocal SAM: Jaume Bel i Bayona

Vocal SCN: Joaquim Pérez i Raventós

Vocal SIS: Francesc Navarro i García

Vocal Secció Esquí: Artur Arnau i i Pérez

Vocal Fotografia: Jordi Albareda i Valldeperas

Vocal Excursió: Joaquim Solbas i Rabal

Vocal Infantil: Mònica Camps i Gamundi

Esquí de Fons: Pere Aulet i Salvador

Vocals: Jaume Galofre i Gabarró, Manel Planchat i Villacampa
i Josep Martí i Ricard

Representant al Consell Assessor de la Xarxa de Biblioteques:

Jordi Cadevall i Vigués

Administrador: Abel Colomé i Estadella.

Tot seguit el President comenta el programna d'activitats per al proper any. Es continuarà treballant amb les activitats tradicionals de l'entitat, intentant potenciar les seccions que són les que nodreixen els programes d'activitats. Seguirem amb les conferències i audiovisuals dels dijous, i quant a l'ordre intern, nous arranjaments interiors, i administrativament oferir un carnet de soci.

Precs, preguntes i suggeriments: No hi hagué cap proposta.

Sense res més, el President aixeca l'Assemblea a les 0 hores 15 minuts del dia 19 de febrer de 1991, tot agraint la presència dels assistents pel suport, i oferint-los la possibilitat de col·laborar en les tasques de l'entitat i convidant-los a compartir un petit refrigeri al bar del Centre.

ACTES SOCIALS

VII MARXA POPULAR DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

El diumenge 12 de maig es va celebrar la 7a edició de la Marxa Popular de la nostra entitat.

Amb un dia esplèndid, vam fer la nostra marxa per llocs força notables: rieres i rierols baixaven ufansos d'aigua a causa de les abundoses pluges de la primavera. La riera de Talamanca semblava més un riu del Pirineu que no pas la sempre seca riera que estem acostumats a veure.

A tots els participants se'ls va lliurar un llibret de la història de Mura i una reproducció en guix del timpà (s. XI) de l'església de Sant Martí de Mura.

L'itinerari escollit enguany, d'uns 26 Km, va ser el següent: Plaça de l'Església de Sant Martí de Mura, ermita de Sant Antoni, Masia de Santlleir, casa de la Vall, Coma de la Vall, Carena dels Emprius, Clot de la Fontserreta, Coll de Creu Gener, Torrent de la Font del Jueu, Vall de les Refardes, Pantà de les Refardes, Entreforcs de les Rieres, Riera de Talamanca, Molí del Menut, Font de Talamanca, TALAMANCA, Font del Janet, Torrent de Güell, Collet de Cantagalls, Serra de les Bigues, Torrent del Ramonet, Obac del Minguet, Puig Cogull, la Gralla, Collet de Sant Martí i MURA.

La sortida es féu entre les 8 i les 9 del matí. L'arribada entre les 12 i les 6 de la tarda.

La participació va ésser de 319 persones, de les quals en van arribar 317:

Inscrits	319
Sortits	319
Arribats	317

La mitjana de temps total va ser de 5,41 hores.

- Trofeu a la regularitat (5,41 h): Albert Colomé (C.E.T) / M. Dolors Segura (lliure)
Joan Carles Paz (lliure) / Nuri Martínez (lliure).
- Trofeu a l'entitat amb més participants: Centre Muntanyenc de Sant Llorenç de Terrassa
- Trofeu al participant masculí de més edat: Ponç Marquès i Vilana, de 76 anys (C.E.T.)
- Trofeu a la participant femenina de més edat: Anna Campderrós, de 61 anys (C.E.T.)
- Trofeu al participant de menys edat: Laura Martínez, de 6 anys (lliure).

Mura (Foto: Quim Solbas i Rabal)

Agraïm a tots els companys de la nostra entitat, col·laboradors en les tasques preparatòries, d'organització i controls, la seva feina anònima i desinteressada. Esperem que la propera edició sigui igual o millor que la oferta enguany a tots els excursionistes.

DIADA DE GERMANOR

Els dies 30 i 31 de maig, en els paratges del voltant de Can Robert, es va celebrar la Diada de Germanor, que enguany era la seixanta-unena edició.

El bon temps ens acompanyà en aquesta diada i es va poder celebrar el programa previst. Des de l'arribada dels acampadors el dissabte a la tarda i posteriorment el cremat de rom que amb l'animació de les danses i cançons de l'amic Miki i el concurs

dels espontanis varen contribuir a fer una agradable vetllada. L'endemà al matí, i amb els ulls mig tancats, els més matiners agafaven gana tot participant a la Cursa pedestre, després de la xocolatada, a participar en els jocs i concursos preparats i que varen tenir una bona acceptació i participació, tot esperant l'hora de la lluita a la corda per poder anar a dinar.

A la tarda la cobla Principal de Terrassa ens va oferir una ballada de sardanes; a l'intermedi es va fer lliurament de les medalles als participants i guanyadors dels diferents concursos i jocs. Amb el "cant dels adéus", ens vam acomiadar fins l'any que ve. L'assistència de consocis i amics va ésser força important. Ens va acompanyar un esplèndid dia de primavera. L'ambient amical i la bona disposició dels assistents, va fer que aquesta tradicional festa de l'entitat aconseguís el seu objectiu.

DIADA DE SANT BERNAT DE MENTHON

Com és costum des de fa força anys —enguany el dia 16 de juny— celebrarem al cim de la Mola la Diada de Sant Bernat de Menthon, patró dels muntanyencs.

Al monestir de Sant Llorenç del Munt, mossèn Lluís Bonet ens oficià la missa, i seguidament es va fer la processó, tot cantant els goigs, i després la benedicció dels estris de muntanya.

En acabar, un bon grup d'escaladors assoliren per diverses vies el monòlit de la Cova del Drac, cloent-se aquesta tradicional diada amb un dinar a les rodalies de Can Robert.

NOTICIARI DIVERS

XXII RENOVACIÓ DE LA FLAMA DE LA LLENGUA CATALANA

Els dies 22 i 23 de febrer, se celebrà l'anyal Renovació de la Flama de la Llengua Catalana. Enguany l'organització anà a càrrec de la Unió Excursionista de Catalunya a Gràcia.

El dissabte, durant el trasllat de la Flama des de Barcelona a Monistrol de Montserrat, un grup de catorze consocis nostres s'ajuntaren a la comitiva dels portadors, des de Sant Cugat del Vallès fins a la vila montserratina, on van pernoctar.

L'endemà, diumenge, aquest grup inicial de consocis s'incrementà fins a gairebé una trentena, els quals, reunits al monestir de Montserrat, visqueren els actes tradicionals de l'encesa de la llàntia de la Llengua Catalana, amb la nova Flama.

Cal esmentar que en els parlaments habituals, l'ofrena fou glossada per l'escriptor Joan Triadú, qui evocà el depurador de la nostra llengua, l'eximi Pompeu Fabra, una filla del qual presidia l'acte. Aquest fou dignament clausurat per una allocució de l'abat de Montserrat, Sebastià Maria Bardolet.

COSTUMS I TRADICIONS DE CATALUNYA

Els dies 4, 16, 30 d'abril i 7 de maig es realitzà aquest cicle a càrrec d'Eulàlia Barrecetes, inclòs dins la programació «A l'abril, llibres '91», organitzat pel Centre de Normalització Lingüística de l'Ajuntament de Terrassa-IMCET i promogut per

l'Oficina de Difusió Cultural de la Generalitat de Catalunya, convocat amb l'objectiu de procurar la difusió d'aspectes rellevants de la cultura popular i de la història de Catalunya.

La mestrívola propagadora d'aquestes lliçons, una per cada jornada anunciada, tractà del calendari popular amb les seves festes tradicionals dels Països Catalans, entremesos i danses, dracs, gegants, nans, castellers, sardanes, Sant Jordi, onomàstiques, generacions, lleis i tradicions catalanes, les representacions de la Passió, llegendes de castells, de batalles, de personatges i animals mítics i diverses efemèrides característiques de la rica cultura popular de les nostres terres.

Seguiren aquest interessant i ben realitzat curset folklòric unes quaranta persones. Totes elles, en finalitzar aquest cicle, reberen a nom seu el certificat de cursetista, aprovat d'aquest curset de Costums i Tradicions, ofert per la Generalitat de Catalunya.

MOSTRA FOTOGRÀFICA DEL ROCKIN'WEST

Exposició de fotografies relacionades amb l'àudiovisual que es projectà al nostre saló d'actes el dia 9 de maig. Els seus autors són els nostres consocis Santi Roset, Jordi Pascual, Elies Coll i Jordi Font. Aquesta mostra es va clausurar el dia 17 de maig.

El gran mèrit artístic d'aquesta exposició va atraure un públic nombrós, i les obres presentades pogueren ser adquirides pels visitants.

ELS MILLORS ESPORTISTES DE 1990

L'equip expedicionari del C.E.T. que conquerí el cim del MAKALU, el cinquè entre els més alts cimals del planeta, fou escollit com a primer classificat entre els diversos premiats dins les quaranta modalitats d'esports de què consta aquesta anyal convocatòria terrassenca.

També foren premiats els consocis Georgina Arnau, Marc Duran i Sílvia Casas com a millors esquiadors de l'any.

Enhorabona i felicitacions a tots ells.

DONATIUS

Un consoci nostre ens ha ofert una gran i bella còpia fotogràfica que mostra un grup d'excursionistes fundadors de la nostra entitat. Aquest notable document gràfic probablement és el testimoni de la primera de les nostres excursions socials i col·lectives al Pirineu Català. Porta impresa la següent inscripció: FONTS DEL LLOBREGAT - 15 d'agost de 1911

Des d'aquestes línies fem constar el nostre agraïment al donant anònim.

També en Joan Cardellach i Cadafalch ens ha fet donació d'onze fotografies de la festivitat de Sant Bernat de Menthon de l'any 1961. Gràcies.

BIBLIOTECA

OBRES INGRESSADES

- *Catalunya Romànica. Osona I. Volum II.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1986.
- *Catalunya Romànica. Osona II. Volum III.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1986.
- *Catalunya Romànica. La Garrotxa. Volum IV.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1990.
- *Catalunya Romànica. El Gironès. La Selva. El Pla de l'Estany. Volum V.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1991.
- *Catalunya Romànica. L'Empordà I. Volum VIII.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1989.
- *Catalunya Romànica. El Ripollès. Volum X.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1987.
- *Catalunya Romànica. El Bages. Volum XI.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona.
- *Catalunya Romànica. El Berguedà. Volum XII.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1985.
- *Catalunya Romànica. El Solsonès. La Vall d'Aran. Volum XIII.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1987.
- *Catalunya Romànica. Museu Episcopal. Museu Diocesà i Comarcal de Solsona. Volum XXII.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1986.
- *Catalunya Romànica. Museu d'Art de Girona. Tresor de la Catedral de Girona. Museu Diocesà d'Urgell. Museu Frederic Marés. Volum XXIII.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1988.
- *Mura: la terra, la gent i Sant Martí.* Autor: Xavier Coll i Ferret. Edita: Parròquia de Sant Martí. Mura, 1991.
- *Història Natural dels Països Catalans. Volum I.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1986.
- *Història Natural dels Països Catalans. Recursos geològics i sòl. Volum III.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1985.
- *Història Natural dels Països Catalans. Plantes interiors. Volum IV.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1985.
- *Història Natural dels Països Catalans. Fongs i Líquens. Volum V.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1991.
- *Història Natural dels Països Catalans. Plantes Superiors. Volum VI.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1988.
- *Història Natural dels Països Catalans. Vegetació. Volum VII.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1984.
- *Història Natural dels Països Catalans. Invertebrats no artròpodes. Volum VIII.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1991.
- *Història Natural dels Països Catalans. Artròpodes I. Volum IX.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1986.
- *Història Natural dels Països Catalans. Artròpodes II. Volum X.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1987.
- *Història Natural dels Països Catalans. Peixos. Volum XI.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1990.
- *Història Natural dels Països Catalans. Ocells. Volum XII.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1986.
- *Història Natural dels Països Catalans. Amfibis, Rèptils i Mamífers. Volum XIII.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1987.
- *Història Natural dels Països Catalans. Sistemes Naturals. Volum XIV.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1989.
- *Història Natural dels Països Catalans. Registre Fòssil. Volum XV.* Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1988.

NECROLÒGIQUES

PAULINA PI DE LA SERRA I JOLY

El dia 22 de març moria Paulina Pi de la Serra i Joly, volguda consòcia.

El senyor Francesc Palet, a la pàgina 16 d'aquest mateix número, glossa la trajectòria de la senyora Paulina, on podreu informar-vos de la pèrdua que recentment hem sofert.

JOSEP LLENAS I PUJOL

Hem perdut un altre amic i consoci estimat.

El dia 26 de març ens deixava, després d'haver malaltejat uns quants dies. Tenia 84 anys d'edat.

El trobarem a faltar. La seva avançada edat el feia retret i no prodigava, de feia molts anys, la seva presència física al Centre. Això no obstant, restava sempre obert i receptiu a totes les coses i demandes que li fessis en pro de al nostra entitat. Tant si li sol·licitaves uns articles per a l'Arxiu com la projecció d'unes diapositives de la seva última excursió. No sabia negar-s'hi, mentre no hagués de sortir de casa en havent sopat.

El costum ha fet que una vegada ha passat a millor vida un bon amic és quan més ens veiem amb cor i sentim la necessitat d'exaltar les seves qualitats personals. Mireu que n'arribem a ser, de rancis! Ves si no hauria estat millor dir-li tot això en vida! Les proves de vera amistat i companyonia, sempre havíem procurat demostrar-les-hi, però ves a saber si ho vam fer prou bé. En Llenas era una persona de caràcter introvertit, molt meticulós en el seu fer i també un xic pessimista. Això no vol dir que quan teníem ocasió de parlar-hi no trobéssim en ell un interlocutor atent i amable, sempre interessat en tota classe de temes: la família —els seus fills i néts, que adorava—, l'economia —recordem que el seu ofici era el de comptable—, el país, la ciutat, la política o el Centre. Després d'una conversa amb ell, en sorties enriquit.

Durant molts anys, l'hem tingut com un bon amic a qui acudir en un moment o altre. Trobarem molt més costerut el camí des d'ara.

Són dignes de remarcar les següents facetes relacionades directament amb el Centre:

El trobem estretament vinculat a la Secció de Fotografia

En el II Saló de Fotografia (1931) obté premi amb el clixé «Avarícia».

En el III Saló de Fotografia (1932) obté medalla de bronze.

En el VI Saló de Fotografia (1935) obté medalla d'or amb el clixé «Primavera».

És secretari de la Junta Directiva del Centre els anys 1936-37.

Guanyador del 1r premi (Medalla de Plata del Centre) del 1r Concurs de Diapositives en Color, de les excursions de vacances de l'any 1963.

Secretari de la Secció de Fotografia, l'any 1975, i és des d'aquest període que el trobem fent un valuós treball de selecció i conservació de clixés i originals fotogràfics del copiós arxiu fotogràfic del Centre.

És l'autor de la fotografia de la «Sivella visigòtica» trobada al Coll d'Eres i publicada a la «Guia monogràfica de Sant Llorenç del Munt» de l'any 1935.

Posseïdor de la medalla de soci del Centre, de més de 50 anys d'antiguitat.

Ens va mostrar públicament les seves col·leccions de diapositives en diverses ocasions:

- *Caminant per l'Eivissa poètica*, junt amb la narració d'en Mateu Fusalba (Circular 152; 4t trimestre de 1973).
- *Impressions estiuenques en el futur parc nacional de Catalunya a l'Alt Pirineu Berguedà*.
- *Impressions de Tardor a les altes valls dels rius pirinencs de l'Èssera, el Cinqueta i el Cinca* (Arxiu n. 19; 1r semestre de 1979).
- *Circumval·lació tardoral a la Selva de l'Irati*; excursió conjunta amb Jaume Altimira (Arxiu n. 24; gener-abril de 1981).

Totes aquestes fotografies són d'una bellesa extraordinària, captades per un ull expert i sensible.

Les seves col·laboracions literàries a l'ARXIU, no massa abundoses, tenen records entranyables d'excursions, amb una minuciosa descripció dels paisatges i amb un toc d'ironia molt característic de la seva manera de ser en les narracions i anècdotes viscudes:

- *Pics d'Europa*, treball dedicat a Manuel Closa (Circular n. 150; 2n trimestre de 1973) amb una fotografia.
- *El gos perdut* (Circular n. 156; 4t trimestre de 1974).
- *La Pinyonada* (Arxiu n. 1; 1r trimestre de 1975). Referència a Joan Benet, sense anomenar-lo.
- *Records viscuts* (Arxiu n. 2; 2n trimestre de 1975).
- *Viatge a Grècia* (Arxiu n. 5; 4t trimestre de 1975), amb una fotografia.
- *La Castanyada* (Arxiu n. 12; 2n trimestre de 1977).
- *Què és allò que ve pel camí...* (petita cita literària a l'Arxiu n. 1; 1r trimestre de 1975).
- *Parcs naturals dels Pirineus* (Arxiu n. 26; 4t trimestre de 1981).

I també referències necrològiques de:

Isidre Suana i Picanyol (Arxiu n. 26; 4t trimestre de 1981).

Josep Estruch i Castellet (Arxiu n. 36-37; 1r semestre 1984).

Jaume Griera i Falgueras (Arxiu n. 38-39; 2n semestre 1984).

Ens plauria que volguéssiu rellegir tots aquests treballs seus: seria una bella recordança de l'amic. És per això que citem les dates de la seva publicació i així podreu localitzar-los ràpidament.

El Centre i tots els companys i amics d'en Llenas sentim aquesta dolorosa pèrdua.

La nostra condolença als seus fills Teresa i Pere, als néts i a tots els seus familiars.

MATEU FUSALBA I BOSC

Últimament i massa sovint ens hem de referir a les pèrdues de bons amics i inestimables col·laboradors de la nostra entitat.

Avui, 22 de juny, la sotragada ha estat verament aclaparadora.

Ha marxat en Mateu Fusalba.

Parlar d'en Mateu és parlar del Centre.

Repetidament havia ostentat càrrecs a les Junes Directives. Qualsevol de les feines que tenia encomanades eren acomplertes per ell amb un alt esperit vocacional i de servei.

Les marxes, els itineraris, les caminades, els recorreguts, la meticulosa cura de la biblioteca i sobretot l'estol de bons amics i seguidors que al seu redós ens hem anat formant i nodrint de les més pures essències: l'amor al Centre, a la ciutat, al país. A prop seu, tots hem après a estimar més i més la terra. El seu entusiasme era encomanadís. Davant d'un paisatge observat des del cim d'un puig, d'una vall atapeïda d'arbreda i solcada per un remorós rierol o la contemplació d'una remenuda església perduda entre muntanyes. Les seves paraules, llavors, esdevenien lliçons. Dades i detalls eren coneguts per en Mateu i els prodigava a tots i a tothom. Com s'il·luminava en aquells moments el seu rostre a mesura que anava exalçant les bel·leses del monument o de la natura! Malauradament, també es dolia, i ben sovint, dels estralls que els homes infligim al bosc, a les fonts o a la ciutat.

Les mancances de solidaritat, de civisme o de la pacífica convivència el turmentaven i per aquest motiu, era un crític contundent de tot el que s'allunyava del bon ordre i de l'obrar amb rectitud i noblesa.

La gran dosi d'amor que brollava ben espontàniament del seu esperit selecte topava de front amb les deficiències que arreu observava. Així, el seu rondineig havia esdevingut proverbial.

Quin toc d'atenció constant per a tots nosaltres!

I com s'havien d'afinar els criteris i els punts de vista quan sostenies una conversa amb ell!

Meticulós fins al més mínim detall, tenia cura des de feia molts anys de les ressenyes per a l'ARXIU dels actes celebrats al nostre Saló d'Actes.

Els articles de les caminades i sortides del programa mensual per als socis també eren obra seva, tant en la part descriptiva prèvia a l'excursió com la crònica de la sortida una vegada efectuada.

També, quan el tema s'ho valia, un treball més llarg i ben documentat —esquitxat de belles ressonàncies poètiques— honorava les nostres pàgines i enriqueixia el contingut del portaveu ARXIU del nostre Centre.

Els seus itineraris i caminades per les rodalies de Terrassa van ser publicades a la revista local «Al Vent», amb acompanyament de fotografies i gràfics.

Com a company dilecte i treballador escarrassat i infatigable, et trobarem a faltar i ens restarà un buit de difícil substitució.

Abans d'anar a sopar, en dia feiner, era un costum, un hàbit, passar pel Centre i pujar a la biblioteca del primer pis. Preguntar d'entrada a l'amic Paloma:

—Que hi ha el Mateu a dalt?

Ara ja no t'hi trobarem. Has escalat el cim més alt a l'encontre del Pare.

El teu record i presència perdurà per sempre més entre nosaltres.

A la seva esposa, l'Anna Fitó, el nostre adolorit condol per aquesta gran pèrdua, extensiu a tots els seus familiars.

Descansi en pau l'estimat amic.

Petita referència de treballs originals de Mateu Fusalba

— *Articles:*

- Final de vacaciones (excursió a l'Alt Pirineu Aragonès) - n. 45 - Abril 1951.
- Impresiones del Valle de Arán - n. 56 - Desembre 1952
- Nocturno en Sant Maurici - n. 53 - Juny 1952.
- Una ascensión al Alto Valle de Cardós (lago de Certescans) - n. 61 - Octubre 1953.
- Nit de Nadal als cims. Poema signat per «Mateu Bosc» - n. 87 - Febrer 1958.
- Una ascensión al Vesubio - n. 87 - Febrer 1958.
- Ascensió al Coma d'Orri - n. 125 - 1r. trimestre 1967.
- Itineraris romànics del Vallès Occidental, del n. I al XLII - Desembre 1978 a 1983.
- Una caminada per la Sierra de la Demandà - n. 30-31 - 2n semestre 1982.
- Fi de la caminada per la Sierra de la Demandà - n. 51-52 - 2n semestre 1982.

— *Conferències - Projeccions:*

- Caminant per Eivissa poètica: Comentaris de Mateu Fusalba. Diapositives de Josep Llenas - n. 152 - 4t trimestre 1973.
- Egipte, novembre de 1976.
- Excursió pintoresca pel Camí Major de l'Europa del Nord. El Rin romàntic - Gener 1978
- Breu volada a l'Est d'Europa. Diapositives de Josep Llenas - Maig 1975.
- Viatge a l'Orient, amb Josep Llenas i Antoni Garriga - Novembre 1975.

— *Fascicles de les marxes populars:*

- Descripció dels llocs més rellevants del recorregut, per Mateu Fusalba.

— *Edició en llibre de «14 petites caminades per les rodalies de Terrassa»*

- n. 3 de la col·lecció «Quaderns de la Xarxa de Biblioteques Soler i Palet de Terrassa. Any 1985.

SECCIÓ CIÈNCIES NATURALS

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA. 4 de febrer de 1991

- Lectura i aprovació de l'acta anterior.
- Junta actual:
 President: Joaquim Pérez
 Vice-president: Joan Crispí
 Secretària: Mireia Llonch
 Bibliotecari: Àngel M. Hernández
 Vocals: Jaume Ferrer

LLIBRES ADQUIRITS

- *Flora dels Països Catalans II*
- *Guide des Orchidées d'Europe*
- *Guia de les Moltes i Falgueres dels Països Catalans*
- *Guia de les Algues i Líquens dels Països Catalans*. Editorial Pòrtic.

ACTIVITATS DE LA SECCIÓ

Gener: Sortida a Sant Llorenç. Observació de la flora a l'hivern.

Febrer: Sortida de repoblació d'alzines i roures a Can Brossa a la Vall d'Horta. S'hi plantaren 300 plançons.

Març: Presentació del treball «Les orquídies silvestres a Sant Llorenç i Serra de l'Obac» en el III Col·loqui de Naturalistes del Vallès, celebrat a Terrassa, a la Casa Bauman i al Museu Tèxtil.

Abril: Sortida matinal de botànica a la carena del Roure Llarg. Estudi i observació.

Maig: Presentació del Curset d'Iniciació a la Flora de les nostres muntanyes, al local del C.E.T., a càrrec de la biòloga Mireia Llonch, membre d'aquesta secció. La primera sortida es realitzà a la Canal de les Teixoneres, i s'hi van identificar i classificar arbres. L'assistència fou de 28 persones.

Juny: Realitzàrem la segona sortida del curset. Malgrat la pluja, els 16 assistents intentàrem identificar plantes herbàcies pel camí de la Font Soleia. / Sortida de la Secció a Vallcebre (Berguedà) a la recerca d'orquídies silvestres.

Juliol: Tercera sortida del curset a la Font de l'Hort i a la Font Freda. Estudi i revisió d'arbres i plantes.

Setembre: Sortida botànica a Montserrat. Observació de la flora de pre-tardor pel camí de les Bateriaes.

Octubre: Sortida al Montseny. Observació d'arbres caducifolis i recollida de bolets pel camí de la Font Martina.

Novembre: Sortida matinal a la Pola. Estudi i observació dels líquens, identificant-ne alguns per les seves característiques i amb l'ajuda de reactius químics. / Publicació de l'esperat Arxiu monogràfic dedicat al 75è aniversari de la secció.

Desembre: Sortida botànica al Sot de la Bota i a la Bassa de la Calçada, per a l'estudi i coneixement de les moltes.

RESUM DEL SEGON CURSET DE BOTÀNICA

Introducció a les orquídies, plantes fascinants de la nostra flora

El dia 20 de maig es va fer la presentació d'aquest curset a la sala d'actes del Centre.

Primerament es va fer una introducció, a càrrec de la Mireia Llonch, sobre la família de les orquídies, en la qual es va parlar de les generalitats de les orquídies, i després, més concretament, de les que trobem al nostre país. A continuació es va explicar la morfologia d'aquestes plantes, amb la descripció de cada una de les parts: bulbs, fulles, tija i flors, fent especial atenció a les diferents parts de la flor, atesa la seva importància morfològica.

A continuació, l'Àngel Hernández, membre també de la secció, va parlar de l'ecologia i va completar la xerrada amb diferents dades i anècdotes sobre aquestes interessantíssimes plantes.

Per últim, es van projectar diapositives de les espècies d'orquídies trobades a Sant Llorenç i a la Serra de l'Obac.

Sortides pràctiques

El dia 26 de maig, vint-i-una persones vam anar a la Serra Llarga de l'Obac. Les excepcionals condicions meteorològiques d'aquesta temporada van propiciar l'aparició de moltes orquídies. Concretament en trobarem de 12 espècies diferents: *Aceras anthropoformum*, *Epipactis helleborine*, *Anacamptis pyramidalis*, *Ophrys scolopax*, *Ophrys fusca*, *Ophrys apifera*, *Cephalanthera longifolia*, *Neottia maculata*, *Platanthera cloranthia*, *Orchis provincialis*, *Neottia nidus-avis*, *Limodorum abortivum*.

Cal destacar que va ser una sortida molt profitosa, perquè no és gaire habitual trobar-ne tantes espècies en una sola excursió matinal.

Els dies 15 i 16 de juny vam ser un total de vint-i-quatre les persones que vam anar a Vallcebre, Falgars i la Serra de Catllaràs. Vam començar la caminada amb un temps molt inestable, cosa que no ens va impedir de gaudir de l'exuberant flora d'aquesta zona prepirinenca. A més d'un gran nombre d'espècies d'orquídies, cal destacar l'existència d'una vegetació molt variada: pi roig, pi negre, faig, moixera de guilla, roure, avellaner, blada, etc., i fins i tot altres petites plantes prou interessants, com la pinguicola: famosa planta carnívora o insectívora, capaç de capturar i digerir petits insectes.

La relació d'orquídies observades és aquesta: *Cephalanthera longifolia*, *Cephalanthera damasonium*, *Dactylorhiza fuchsii*, *Cypripedium calceolus*, *Neottia nidus-avis*, *Orchis militaris*, *Platanthera bifolia*, *Ophrys insectifera*, *Orchis mascula*, *Dactylorhiza incarnata*.

Amb aquestes dues sortides creiem que els assistents al curset van poder fer un primer contacte amb aquestes plantes tan fascinants de la nostra flora, que sovint ens passen desapercebudes.

El dilluns, dia 27 de maig es va realitzar una sessió de diapositives a càrrec d'Antoni Comellas. Es va projectar més d'un centenar de fotografies de les diverses espècies d'orquídies que es troben a Catalunya.

SECCIÓ D'ALTA MUNTANYA

XXVI CURSA D'ESQUÍ DE MUNTANYA NÚRIA-PUIGMAL-NÚRIA

10 de març

Després d'haver celebrat, l'any passat, la que va ser la 25a edició d'aquesta cursa, semblava que l'edició d'enguany no havia de comptar amb gran nombre de participants, i en canvi, potser a causa de les expectatives de bona neu, van prendre part en la cursa 15 equips que, juntament amb tota la gent que aquest esdeveniment mou, va fer que aquest any ens reuníssim un bon nombre de persones, tal i com es va comprovar a l'hora de la presa de possessió de les habitacions.

L'endemà, tots els participants, a les 8 en punt, esperaven la sortida sobre una neu prou bona per fer preveure que seria una cursa per gaudir-hi força, i realment va ser una de les edicions més ràpides d'aquesta prova, tenint en compte l'horari general. D'altra banda, el temps va ser molt bo, tot i la boira baixa que es va situar sobre el cim ja cap al final de la prova.

Després de la cursa es va celebrar el tradicional dinar entre assistents i participants al restaurant Can Constans, de Queralbs.

CLASSIFICACIÓ

1r - Lluís Capdevila-Josep Turull	1h 29m
2n - Jordi Anglès - Jaume Segura	1h 39m
3r - Xavier Font - Oriol Baltà	1h 42m
4t - Francesc Muntada - Ferran Hernández	1h 45m
5è - Josep Vivó - Manuel Sorolla	1h 49m
6è - Joan Riera - Cèsar Comas	1h 52m
7è - Jaume Galofre - Jaume Sorolla	1h 52m
8è - Montse Berguedà - Gemma Casanovas	1h 57m
9è - Joan Masoliver - Miquel Cueto	1h 59m
10è - Jordi Alcaraz - Jordi Arís	2h 02m
11è - Pilar Martí - Dolors Vilà	2h 06m
12è - Manuel Campos - Ramon Fusté	3h 15m
13è - Rosa Santamaria - Núria Anglès	3h 18m
14è - Àngel Casanovas - Pere Anglès	3h 18m
15è - Jaume Bel - Montse Català	3h 20m

- Trofeu Secció Alta Muntanya al 1r classificat, a Lluís Caldevila-Josep Turull.
- Trofeu Excm. Ajuntament de Terrassa al 2n classificat, a Jordi Anglès-Jaume Segura.
- Trofeu del Centre Excursionista de Terrassa al 3r. classificat, a Xavier Font-Oriol Baltà.

Així mateix, es van atorgar els següents trofeus:

- Trofeu Esports Alps al descens més ràpid, a l'equip format per Lluís Capdevila-Josep Turull, amb un temps de 8 minuts 30 segons.

- Trofeu Casa Creus al primer equip classificat de veterans, a Joan Riera-Cèsar Comas.
- Trofeu Viatges Egartur al segon classificat de veterans, a Jaume Galofre-Jaume Sorolla.
- Trofeu Secció d'Esquí al primer equip classificat, a Montse Berguedà-Gemma Casanovas.
- Trofeu Ski-9 al segon equip femení classificat, a Pilar Martí-Dolors Vilà.

Igualment es van lliurar uns records per als participants més jove i més gran, a Jordi Arís i a Pere Anglès, respectivament, així com a tots els col·laboradors que van estar als controls, al grup escombria, etc.

Agraïm a tots els participants la seva assistència, i a les cases comercials la seva col·laboració. Us esperem per a la propera de 1992.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA

LIV SALÓ DE FOTOGRAFIA, XXXIV DE MUNTANYA I V DE COLOR

El dia 27 de juny, els membres del jurat qualificador del LIV Saló de Fotografia, XXXIV de Muntanya i V de Color, organitzat per aquesta entitat, els senyors Rafael Moreno Clares, Àngel Casanovas Crespo i Pere Mauri i Ballbè, acordaren, en atenció als mèrits artístics i tècnics de les proves presentades, concedir els premis establerts de la manera següent:

- Premi d'Honor a la millor col·lecció de tres fotografies, a les obres «Leroy», «El tío Luís» i «Escola de Penarrua», del senyor Guillermo Rivera Peña.
- Classificació Tema Lliure. A
Primer premi a l'obra «La Defensa I» de Josep M. Vall i Ponsa.
Segon premi a l'obra «Foto 3», de José Pérez Osorio.
- Classificació Tema Muntanya. B
Primer premi a l'obra «Lionel», de Mariano López Gallego.
Segon premi a l'obra «Vesprada al Montcau», de Ramon Armengol i Rodó.
- Classificació Tema Color:
Primer premi a l'obra «Albert, de Josep M. Vall i Ponsa.
Segon premi a l'obra «La escalera», de Domènec Alió.
- Primer classificat Centre Excursionista de Terrassa a l'obra «Paisatge I», de Jordi Albareda i Valldeperas.

«LIONEL». 1r premi de Muntanya 1991. Autor: Mariano López Gallego

SECCIÓ D'EXCURSIONISME

II RUTA DELS TRES MONESTIRS

El dia 14 d'abril es va celebrar la II Ruta dels Tres Monestirs, organitzada conjuntament per les entitats: Centre Excursionista de Terrassa, Centre Muntanyenc de Sant Llorenç de Terrassa, Club Muntanyenc de Terrassa, Club Muntanyenc de Sant Cugat del Vallès, Unió Excursionista de Sabadell, Unió Excursionista de Matadepera i Unió Excursionista de Mura. Aquesta marxa de 53 Km és un esforç per recuperar camins antics i recuperar la història emblemàtica dels monestirs de Sant Cugat del Vallès i Sant Llorenç del Munt, força arrelats, des dels s. IX-X, i el símbol de tot Catalunya, el monestir de Montserrat. La ruta es fa pel PR31, camí dels Monjos de Sant Cugat fins a Sant Llorenç del Munt, per seguir fins a la cova del Drac per baixar a can Robert i a la Torre de l'Àngel, el torrent de la Riba, per arribar a la casa de l'Obac, seguir per les Vendranes, el Lleonard i pujar als cingles de Vacarisses, baixar al poble; passat Vacarisses, als 20 minuts, enllacem amb el PR32, camí Romeu a Montserrat. Aquest camí ve de Barcelona, passant per Terrassa, segueix fins a Monistrol i fa la pujada a Montserrat pel camí del Cremallera.

El temps va acompanyar durant tot el dia, i en el recorregut hi va haver sis controls de pas. La participació va ser bastant nombrosa, amb un total de 518 que iniciaren la sortida. Les dades relacionades amb la marxa són aquestes:

Total inscrits: 556. Sortits: 518. Arribats: 459 (88%) sobre els sortits.

Homes sortits: 431 (83,2%). Dones sortides: 87 (16,8%)

Entitats que han participat en la marxa:

C.M.S.C. (Sant Cugat)	83 participants
C.E.T. (Terrassa)	51 "
U.E.S. (Sabadell)	31 "
C.M.S.Ll (Terrassa)	18 "
C.M.T. (Terrassa)	14 "
CEPNA (Rubí)	14 "
U.E. Matadepera	13 "
UESMAP (Barcelona)	7 "
C.M. Ullastrell	5 "
C.E. Castellar del V.	5 "
Reddis (Reus)	4 "
La Colla (Barcelona)	4 "
Espatec (Sabadell)	3 "
C.M. Monistrol	3 "
A. Veïns (Sabadell)	3 "
Els Llops (Terrassa)	3 "

Gimnàs Can Palet (Terrassa)	3	participants
C.E. S. Feliu de Codines	3	"
C.E. Mura	3	"
C.E. Xaloc (Barcelona)	2	"
Bombers de Reus	2	"
C.E. Pirenaic	2	"
Els Blaus	2	"
F.E.E.C.	2	"
R.U.A.	2	"
U.E. Prats de Lluç.	2	"
C.E. Gràcia	1	"
Epic (Terrassa)	1	"
C.E. Rubí	1	"
C.L. Reus	1	"
C.E. Maspujals	1	"
A.E.C. (Barcelona)	1	"
Rotatchk	1	"
C.E.C.	1	"
Cuc	1	"

Inscrits independents: 238 (46%)

Inscrits de diverses entitats: 280 (54%)

ACTIVITATS REALITZADES

— 13 de gener. *Tradicional excursió nadalenca*. Visita als pessebres de Castellar del Vallès. L'itinerari d'aquesta nova caminada és: Estació de Sabadell, Can Puigjaner, pas del Ripoll, Molí de l'Amat, Torre del Canonge, ermita de la Mare de Déu de Togores, i Sant Abdó i Sant Senèn (segle XIV), església visigòtico-romànica de Sant Pere Ullastre, serrat dels Colobers i Castellar del Vallès.

— 20 de gener. *Itinerari per les nostres fonts*. Alzina del Sal-lari, coll del Boix, turons del Puigbò i del Puig Andreu, font i mas del Puig de la Balma, la Creu de la Vila, font de la Coma i Mura.

— 3 de febrer. *Excursió a la Serra de l'Obac*. Itinerari: Km. 12 carretera de Mura, coll de la Garganta, carena de la Castanyera, la Coma d'en Vila, Alzina del Vent, coll del Boix, collet de la carena de la Fosca, font del Racó Gran, pista de Mata-rodona, turó del Pujol, torrent del Figueret, font del Bosquet, turó de l'Espluga, carena de l'Espluga, coll de Tanca fins al coll del Boix, font dels Traginers, sot de la Teula fins a l'Alzina del Sal-lari.

— 10 de febrer. *Travessada amical per l'Alta Garrotxa*. Tradicional excursió per l'Alta Garrotxa amb el Centre Excursionista d'Olot: travessia de Rocabruna a Oix. Itinerari: Rocabruna, camí vell de Beget, molí d'en Sorolla, can Solana, pont de la Qüestió, Beget, la Farga, collada dels Muls, les Feixanes, la Portella, puig de Bestrecà, Sant Andreu de Bestrecà, el Peirer i Oix.

— 17 de març. *Petites travessades familiars*. De Vallvidrera a Santa Creu d'Olorda i Molins de Rei. Excursió amb quasi una passejada admirativa dels emboscats careners occidentals de Collserola. Itinerari: Vallvidrera, turó de l'Espinagosa, coll de Can Cuiàs, Can Masdemunt, Mas Pins, coll d'en Mallol, Santa Creu d'Olorda, Masia de la Creu, Can Ribes, font i casa de Can Bofill, Turó Mulei, Sant Pere Romaní, Font del Capellà, Castellciuró, Molins de Rei.

— 21 d'abril. *Excursió a Montserrat*. Sortida per la part de ponent de la muntanya, per un dels llocs més insòlits i xocants del massís. Itinerari: el Miracle, Km. 5.5 de la carretera de la Massana, l'Embut, camí de Coll de Porc, Font de Porc, Coll de Porc, Font de l'Eslevissada, camí del Pas del Príncep, torrent de les Grutes, balma de l'Arcada, camí del Cabrit i balma del Cabrit, fins al coll de Moset, passant per les cingleres més baixes del Serrat del Faraó, canal Roja, coma dels Naps de Dalt, bassal de l'Avellaner, fins als Ecos, agulles dels Aurons, i baixant per la drecera del Miracle fins a la carretera.

— 21 d'abril. *Itinerari per les nostres fonts*. Coll d'Estenalles, font de la Llicona, camí i bassa de la Calçada, carena del Pagès, coll d'Eres, Cova Simanya, collet del Llor, font de la Guineu fins a la carretera de Talamanca.

— 28 d'abril. *Petites caminades familiars*. Travessada per la costa tarragonina. Itinerari: Altafulla-Tamarit, barri pescador, poblat i castell de Tamarit, avenc Marí, cala de la Torre de la Mora, boscúria del Vedat de la Marquesa —únic exemplar que sortosament resta intacte de tots els boscos de foresta i flora autòctona de classificació marítima-mediterrània que ha sobreviscut en la costa occidental catalana—, punta de la Creueta, platja Llarga i Tarragona.

— 16 de juny. *Itinerari per les nostres fonts*. Els caus del Guitart, torrent de la Cirera, el Guitart, font de la Teula, font de la Roca, riera de Gaià i Terrassa.

— 23 de juny. *Excursió a la Serra de l'Obac*. Sortida per les fondalades dels Confits fins a Mura. Itinerari: Font de l'Hort, turó del Castellar, carena de la Castanyera, torrent dels Confits i font dels Confits, torrent de la Coma d'Ader, l'Espinenca, Mura, font de la Blanquera, coves de Mura, collet d'en Reixac, pla de l'Estepar, turó dels Ducs, pla de Serrallonga, la coma d'en Vila, coll de la Garganta fins al Km 12 de la carretera de Mura.

GRUP DE SENDERS DE GRAN RECORREGUT

— 13 de gener. *Terrassa-França*. GR-4. 2a etapa: Coll d'Estenalles-Navarcles.

— 10 de febrer. *Terrassa-França*. GR-4. 3a etapa: Navarcles-Escola de Mas Cornet.

— 3 de març. *Sender de petit recorregut de Catalunya PR-41*. Aquest sender es troba a Gurb de la Plana, situat al sector més ponentí de la Plana de Vic. La seva

història està relacionada amb el castell de Gurb, situat a dalt d'un turó de 845 m. d'altitud. Itinerari: Parròquia de Sant Andreu de Gurb, ermita de Sant Roc, coll de la Creu de Gurb, castell de Gurb, granja del Borrell, Sant Julià de Sassobra, coll i casa de la Pujada, font de les Casetes, ermita de Sant Sebastià, mirador de la Plana de Vic, ermita de Sant Joan de Galí, el Güell, Can Brodón i Sant Andreu de Gurb.

— 10 de març. *Terrassa-França. GR-4. 4a etapa: Escola de Mas Cornet-La Guàrdia.*

— 7 d'abril. *Terrassa-França. GR-4. 5a etapa: La Guàrdia-Borredà.*

— 19 de maig. *Terrassa-França. GR-4. 6a etapa: Borredà-La Pobla de Lillet*

— 9 de juny. *Terrassa-França. GR-4. 7a etapa: La Pobla de Lillet-Coll de Pal.*

Quim Solbas va ser el vocal responsable d'aquestes sortides del GR-4, i hi participaren 120 persones.

MARXES

Relació d'assistència oficial a marxes, rondes, caminades organitzades per altres entitats excursionistes al llarg del primer semestre de 1991.

— 23 i 24 de febrer. *Renovació de la Flama de la Llengua Catalana (XXII).* Assistència a Montserrat als actes de Renovació de la Flama. El dissabte, un grup de membres de la secció excursionista portaren la Flama, des de les Fonts de Terrassa fins a Olesa de Montserrat, seguint el camí del GR-6.

— 14 d'abril. *Ruta dels Tres Monestirs (II).* Marxa organitzada conjuntament pels centres de Terrassa, Matadepera, Sabadell i Sant Cugat del Vallès.

— 5 de maig. *Marxa Romànica de Resistència de Navàs (IV).*

SECCIÓ D'ESQUÍ

ASSEMBLEA ANUAL ORDINÀRIA

El dia 12 de juny se celebrà l'Assemblea Anual Ordinària de socis de la secció, en la qual es va aprovar l'acta anterior i la nova junta:

President	Artur Arnau
Vice-president	Jordi Aguilera
Secretari	Marc Duran
Tresorer	Ricard Martín
Vocal de Competició	Rafel Aguilera
Vocal de Curset	Josep Argemí
Vocal de Viatges	Jesús Jiménez
Vocal d'Esquí de Fons	Pere Aulet
Vocal de Competició de Fons	Josep Sabater
Vocal de Marxes de Fons	Jordi Mas
Vocal	Núria Sabater
Vocal de Corredors	Marc Duran

CRÒNICA-MEMÒRIA DE LA SECCIÓ D'ESQUÍ 1989-1990

Festa de benvinguda a la neu. En el Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de Terrassa s'obria la temporada oficial d'esquí amb una vetllada amb la projecció d'una pel·lícula d'esquí, i amb el pas de models de roba i material d'esquí per a la temporada, amb gran èxit d'assistència de públic.

Quadre tècnic. Aquesta temporada continua en la direcció tècnica Josep M. Luengo (Mai), incorporant a l'esmentat quadre els entrenadors Josep Argemí i Josep Serrano.

Estatges d'entrenament. L'equip de competició ha fet dos «estatges» al Pas de la Casa: una des del 20 de desembre al 5 de gener, i l'altre, del 23 de març al 1r. d'abril, amb entrenaments tant físics com de neu.

Curset d'iniciació i perfeccionament. En la tònica dels darrers anys, l'assistència ha estat massiva, a aquests tradicionals cursets.

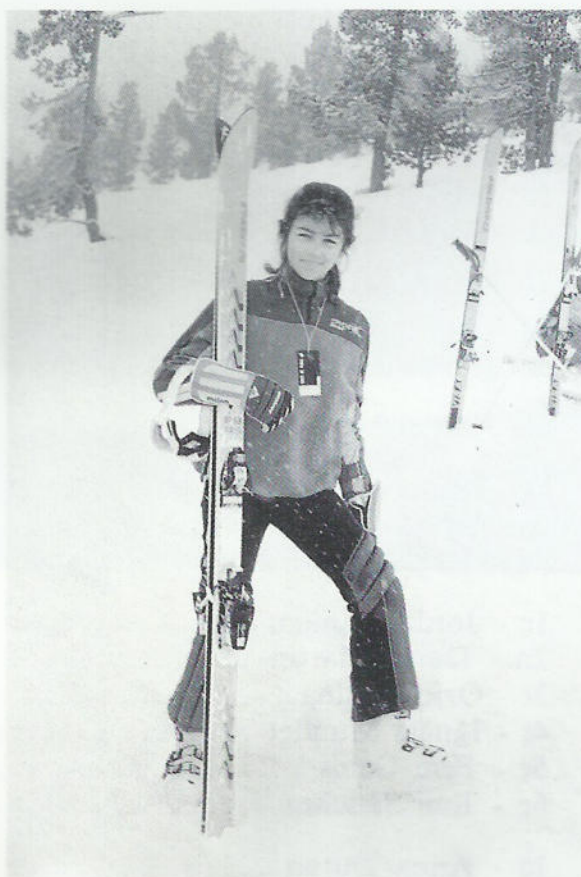
En l'aspecte esportiu de competició alpina, deixem constància d'una molt bona temporada, destacant un doble títol de Campió de Catalunya Aleví per part de Sílvia Casas; el 3r. lloc de la mateixa prova de M. del Mar Soler; destacant la bona temporada de Georgina Arnau que es classificà 1a absoluta dels Campionats del Vallès, 3a classificada en el Campionat de Catalunya de Benjamins, i el 3r lloc en el Ciutat de Solsona.

Per altra banda, també podem destacar Núria Aguilera, 1a en el Ciutat de Solsona; Josep M. Luengo (Mai), 2n en el Campionat de Catalunya de Veterans; Rafel Aguilera, 3r classificat en la seva categoria al Campionat de Catalunya de Veterans; Jordi Aguilera jr, 1r classificat del Vallès en la categoria Aguilots; i també en

Equip de Competició aleví, al Campionat de Catalunya a Rasos de Peguera. 1989-90

Georgina Arnau. Millor esportista terrassenca d'Esquí Alpí. 1989-90

la mateixa prova es classificaren 2a d'Alevins Judit Sala, Marc Tugues, i, 3r, Artur Arnau jr., i Núria Sabater, 3r de veterans.

Destacarem que la Federació Catalana d'Esports d'Hivern va seleccionar sis corredors del nostre club per als Campionats d'Espanya, que se celebraren al Pas de la Casa - Grau Roig. Els seleccionats foren: Sílvia Casas i M. del Mar Soler (categoria alevins), Georgina Arnau i Núria Aguilera (infantils) i els germans Anna i Marc Duran (sèniors-júniors).

CAMPIONAT DE TERRASSA A PAL

Seixanta-vuit corredors participaren en aquesta cursa en la seva 52a edició. Es proclamaren campions absoluts de Terrassa els corredors del Centre, Anna i Marc Duran.

Classificacions per Categories

<i>Alevins nenes</i>	1a - M. Mar Soler	48''13
	2a - Sílvia Cases	49''15
	3a - Carolina Arnau	59''92
	4a - Montse Sánchez	1'00''39
<i>Alevins nens</i>	1r - Artur Arnau	55''55
	2n - Marc Tugues	56''90
	3r - Oriol Marín	58''86
	4t - Ramon Luengo	58''92
	5e - Marc Aguilera	1'02''52
	6e - Marc Cordera	1'34''25
<i>Benjamins nenes</i>	1a - Georgina Arnau	43''82
	2a - Meritxell Benaigues ...	1'07''76
	3a - Anna Casanovas	1'19''69
<i>Benjamins nens</i>	1r - Carles Martínez	51''40
<i>Aguilots noies</i>	1a - Núria Aguilera	43''26
	2a - Maya Soler	49''27
	3a - Laia Marín	1'03''18
<i>Aguilots nois</i>	1r - Jordi Aguilera	44''73
	2n - David Martín	45''16
	3r - Oriol Raduà	50''50
	4t - Ignasi Mundet	55''35
	5e - Pere Genís	57''84
	6e - Toni Sánchez	1'10''25
<i>Júniors noies</i>	1a - Anna Duran	43''16
	2a - Núria Rogne	54''71
	3a - Montse Uilar	59''53

<i>Júniors nois</i>	1r - Marc Duran	39''49
	2n - Alfons Soler	41''72
	3r - Carles Dalmares	49''89
	4t - Oriol Martori	53''06
	5e - David Naik	1'03''19
<i>Sèniors dames</i>	1a - Carmina Tries	45''90
	2a - Núria Serrano	50''68
	3a - Montse Andreu	52''40
	4a - Mercè Casanovas	55''06
<i>Sèniors homes</i>	1r - Josep Argemí	46''61
	2n - Enric Martori	47''70
	3r - Jordi Lloveres	49''94
	4r - Jordi Morcino	52''86
	7e - Josep Serrano	53''79
	8e - Xavi Torres	53''93
	9e - Antoni Pirla	1'11''38
<i>Veterans dames</i>	1a - Dolors Campos	1'00''87
	2a - Núria Sabater	1'02''96
	3a - Rosa M. Falces	1'08''22
<i>Veterans homes</i>	1r - Toni Cases	52''98
	2n - Josep Soler	57''20
	3r - Manel Tomàs	57''64
	4t - Cayetano Cobano	58''37
	5e - J. Antonio Madolell ..	1'18''94
<i>Categoria B</i>	1r - Rafel Aguilera	47''09
	2n - Jordi Aguilera	59''04
	3r - Artur Arnau	1'03''81
	4t - Abel Colomer	1'05''22
<i>Categoria C</i>	1r - Jaume Galofre	51''43
	2n - Sebastià Tugues	1'01''17
	Corredors no arribats i desqualificats	10
	Total corredors inscrits	68

EXCURSIONS COL·LECTIVES

S'han organitzat, com és tradició, excursions col·lectives amb autocar als Alps i a les diferents estacions del Pirineu, amb una participació ben nombrosa.

LLIURAMENT DE PREMIS DEL CURSET

Al Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de Terrassa, en el decurs d'una vetllada en la qual es projectà una pel·lícula del curset, es procedí al lliurament de premis, diplomes d'aptitud i medalles.

DISTINCIÓ

En una vetllada molt concorreguda, més de sis-cents representants de l'esport terrassenc, als locals de l'Epic Casino, la corredora del Centre Georgina Arnau fou nomenada la millor esportista d'esquí alpí de l'any 1990.

SOPAR D'ACOMIADAMENT DE LA NEU

El dia 18 de maig, en un cèntric restaurant de la ciutat es varen aplegar per procedir al lliurament dels premis als guanyadors dels Campionats de Terrassa d'esquí alpí. Presidiren la festa, acompanyant el president del Centre, Sr. Tomàs, i el de la Secció d'Esquí, Sr. Arnau, el regidor de l'Ajuntament de la ciutat, Sr. Casajuana, i el vice-president de la federació Catalana d'Esports d'Hivern, Sr. Jordi Casas.

SECCIÓ D'INVESTIGACIONS SUBTERRÀNIES

LA S.I.S. OBTINGUÉ EL PREMI «MN. NORBERT FONT I SAGUÉ»

El dia 3 de març, a Sant Just Desvern, fou entregat a la Secció d'Investigacions Subterrànies el «Premi Mn. Norbert Font i Sagué per la recerca espeleològica a Catalunya», pel seu treball sobre la cavitat aranesa Uelh d'eth Tur

A cotinuació reproduïm l'acta del Jurat de l'esmentat Premi:

Acta del Jurat del Premi Mn. Norbert Font i Sagué

Reunits a Barcelona, el dia 11 de febrer de 1991, a les 8 del vespre a l'estatge de la Federació Catalana d'Espeleologia, els membres del jurat de la 4a edició del Premi Mn. Norbert Font i Sagué, integrat per Josep M. Miñarro, Francesc Rubinat, Albert Vergés, Jordi Lloret i Jordi de Valles, procedeix a la lectura i anàlisi dels tres treballs presentats en el termini previst a les bases d'aquest Premi, els quals, per ordre de recepció són:

- 1. Uelh d'eth Tur (Vielha-Mitg Aran), per la S.I.S. del C.E. Terrassa.*
- 2. El sistema càrstic de la Font Major (l'Espluga de Francolí, la Conca de Barberà), per l'E.R.E. del Centre Excursionista de Catalunya.*
- 3. Via de l'Escalada. Avenc de l'Esquerrà (Olesa de Bonesvalls), per l'Espèleo Club Santfeliuenc.*

Un cop estudiats detingudament tots els treballs presentats, el jurat centra la seva atenció en els dos citats en primer lloc, els quals reuneixen condicions de qualitat i d'un notable interès espeleològic molt similars, tot fent llarga i feixuga discussió dels membres del jurat, per finalment passar a votació i per majoria s'acorda:

1r. Atorgar un únic accèssit i dotar-lo amb 70.000 pessetes a l'E.R.E. del C.E.C. pel seu treball sobre el sistema càrstic de la Font Major (l'Espluga de Francolí), tot destacant el seu valor científic, la constància i sistematització dels treballs portats a terme.

2n. Atorgar el Premi Mn. Norbert Font i Sagué i dotar-lo amb 80.000 ptes., a la S.I.S. del C.E. Terrassa, pel seu treball a la «Uelh d'eth Tur» (Vall d'Aran), per les sorprenents i importants troballes en una cavitat catalogada, les dificultats que comporta la zona de treball i la novetat que representa dins del cadastre espeleològic català.
Barcelona, a 3/4 de 10 del vespre del dia 11 de febrer de 1991.

Membres de la S.I.S. amb el Premi Font i Sagué, el dia del seu lliurament

RESUM DEL TREBALL GUARDONAT: UELH D'ETH TUR (VAL D'ARAN)

Dins les sortides col·lectives que des de fa cinc anys organitza la S.I.S. del C.E. Terrassa per visitar cavitats de cadascuna de les comarques catalanes, el 18 de juny de 1990 tocà el torn a la Vall d'Aran i concretament a Uelh d'Eth Tur, avenc descobert i explorat per espeleòlegs francesos (Y. Besset) durant els anys 1977-78 i les dades dels quals han estat transcrits a diferents publicacions.

Durant la nostra visita i, per un error, el que anava de primer, tot cercant la continuació, es posà pel Cul-de-sac i, sense saber-ho, descobreix, després d'un pas estret, un pou que devallen i l'inici d'un altre que no poden baixar per manca de material.

A final de juliol i, encara en dubtes sobre la novetat del pou davallat, un primer equip explora la Via dels Francesos, constantant, doncs, la novetat de l'altra (Via dels

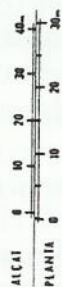

UELH D'ETH TUR

VIELHA · MITG ARÀN ·

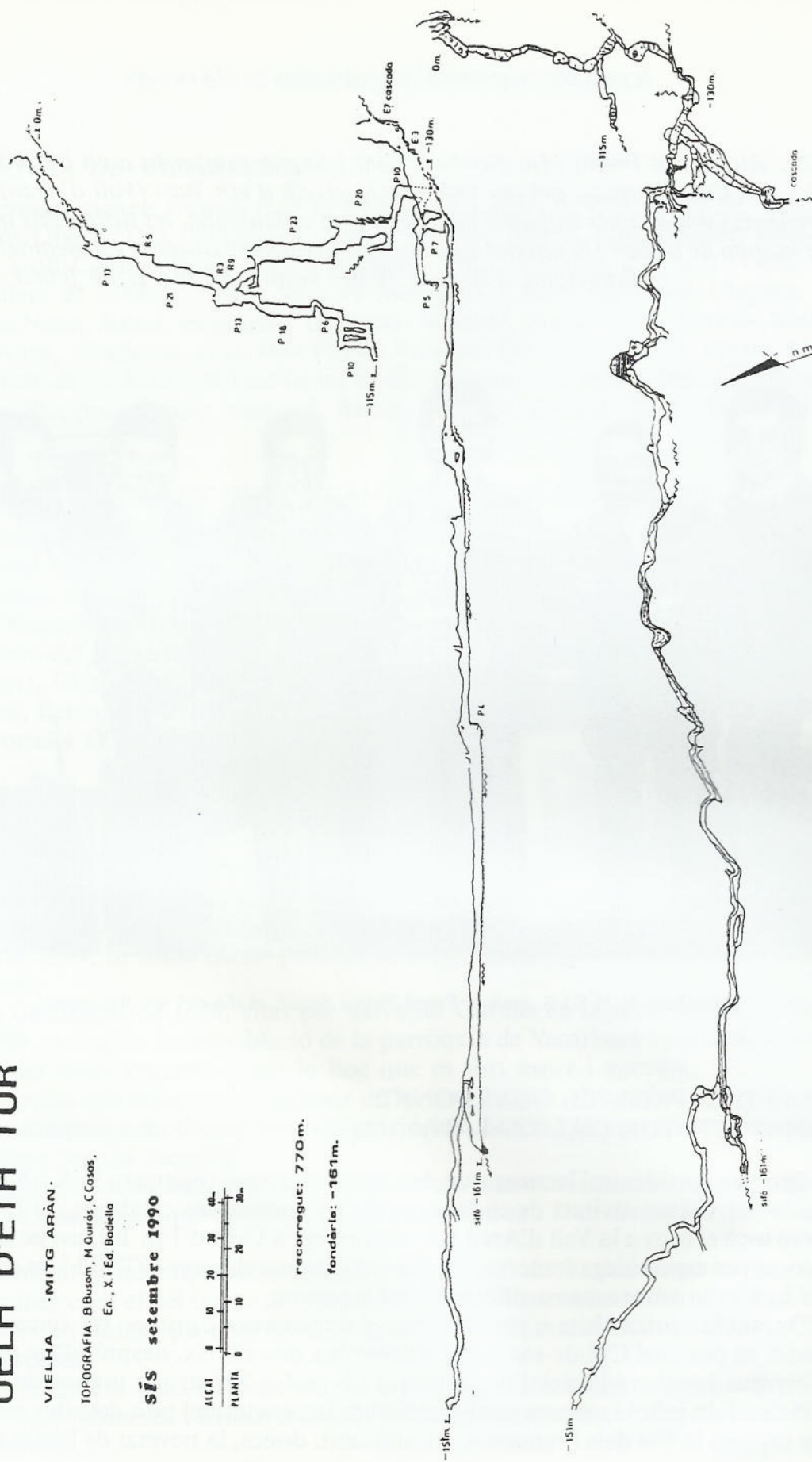
TOPOGRAFIA · B Busom, M Quirós, C Cosos,
En. X i Ed. Badella

sīs setembre 1990

recorregut: 770 m.

fondària: -161 m.

Catalans), la qual, baixat el segon pou, arriba a un curs d'aigua, tot seguit uns ressalts i un nou pou que dóna accés a una galeria, de la qual només s'exploren una trentena de metres.

A finals d'agost s'aconsegueix recórrer uns 200 metres de galeria i equipar més correctament les instal·lacions, tot preparant l'atac definitiu previst per al «pont» de l'11 de setembre, data en què s'arriba al sifó i s'explora pràcticament tot el desenvolupament conegut fins ara. A finals del mateix mes, una forta tempesta impedeix qualsevol intent de penetració, i a la segona setmana d'octubre s'hi torna per retirar el material i acabar de revisar alguns punts de la topografia. Resten encara per mirar diferents indrets, però l'hivern s'acosta i es decideix deixar les exploracions per a l'any vinent.

Un cop refeta la topografia de la cavitat, dóna que la part coneguda fins ara (Via dels Francesos) assoleix el punt de màxima fondària a la cota -115 m, en lloc dels -130 m que li assignaren els seus primers exploradors.

A -66 s'inicia, pel fons de l'anomenat Cul-de-sac, la Via dels Catalans. Tres pous successius de 23, 20 i 10 m respectivament, permeten d'accedir a una galeria que, per diferents punts, dóna pas a una altra per on circula el riu principal. Aigües amunt, s'arriba a una sala allargassada i en sentit ascendent fins a una cascada d'on prové el curs principal. Riu avall, continua la galeria, de traçat molt irregular i amb diferents ressalts i passos estrets, permetent d'arribar a una saleta on es troba el sifó per on s'escola el riu. Uns metres abans d'aquest punt es troba una galeria fòssil per on s'ha pogut avançar uns 200 m fins a un lloc en què es fa impenetrable. El desenvolupament total topografiat és de 770 m, i el total explorat és de gairebé 900 m. El punt de màxima fondària respecte a la boca es troba al sifó terminal, a la cota -161 m.

SORTIDES COL·LECTIVES

Enguany s'encetà un nou cicle de sortides espeleològiques, obertes a tots els aficionats al món subterrani, que, sota el títol d'Espeleo Guix i Espeleo Conglomerat, intentaven mostrar als interessants diferents massissos de la nostra geografia, on poder trobar cavitats excavades en aquests tipus de materials.

Alternant mensualment una cavitat de guix i una altra de conglomerat, era previst de realitzar un total de sis sortides, tres per a cada tipus de roca. El mal temps n'aiguallí una d'elles, que al final no es pogué dur a terme.

Cova d'en Maset (Mont-ral), 20 de gener. Enmig d'una frondosa vegetació, s'obra la boca d'aquesta cavitat tan interessant, amb el seu riuet atractiu, morfologia variada, dimensions per a tots els gustos, arrupits, drets, estirats... Podies escollir el que més t'agradés. Aquesta cova de guix ens meravellà per la varietat de passos complicats. Al final de cavitat només hi arribaren dos dels quatre agosarats exploradors.

Febrer. Calgué suspendre la sortida al pou de la Costa Dreta, a Montserrat, per culpa de la intensa pluja que s'ensopegà en els dies que era prevista la sortida.

Cova d'en Femides (Oliola - la Noguera). 17 de març. Després de buscar el Forat de la Costa Blanca, els cinc esforçats espeleòlegs es decidiren a visitar aquesta cavitat per tal de no tornar a casa sense haver fet res de res. La Cova d'en Femides és un gran conducte de guix de més de 100 m de longitud, força alt i ample, per la qual

cosa no suposa cap dificultat explorar-la, tret d'un immens bassal al final de la cova que impedeix d'assolir l'altra boca de la cavitat, ja que el terra del bassal és tan fangós que és del tot impossible travessar-lo.

Cova de la Taverna (Montsant). 21 d'abril. La gran cova montsantina ens deixà un bon record tot passejant per l'interior de les seves ben espaioses galeries, resseguint el sinuós riu, força abundant a l'època que nosaltres la visitàrem. La cova, de conglomerat, supera els 500 m de recorregut i presenta un fort desnivell que els cinc espeleòlegs haguérem de superar sense massa dificultat.

Fins a Sort calgué anar per gaudir del llac subterrani de Saverneda. La sala de grans dimensions d'aquesta cova de guix, amb el seu sorprenent llac, ens deixà meravellats. Un parell de galeries arrodoniren l'exploració dels cinc participants.

Bòfia de la Corba (Castellar del Riu - Berguedà). 16 de juny. Com era de preveure, una cavitat amb tan mala fama d'estreta només capta l'interès de dos espeleòlegs, que maleïrem el dia en què decidírem posar-nos en aquell forat tan fangós i estretot. Això sí, ens sorprengueren les dimensions d'alguns dels pous d'accés, amb més de 100 m de fondària.

Amb aquest últim retoc de dolçor que ens donà la cavitat, encara ens animàriem a tornar-hi, sempre que no plugués tant a dins de la cavitat.

Xavier Badiella

ASSEMBLEA ANUAL REGLAMENTÀRIA

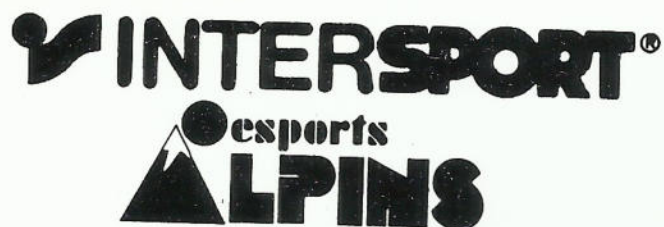
El 8 de febrer se celebrà l'Assemblea Anual Reglamentària de la S.I.S. sota la presidència d'en Francesc Navarro. Un cop llegida, i aprovada, l'acta de l'Assemblea anterior, el tresorer resumí l'estat econòmic de la secció. Després, el president llegí les principals activitats dutes a terme en el transcurs de 1990, destacant l'edició del llibre "1969-1989, 20 anys de la S.I.S. del C.E.T.", les sortides "Coneix Catalunya amb l'Espeleologia", l'obtenció del Premi Mn. Norbert Font i Sagué 1990 pel treball realitzat a la Uelh d'eth Tur, els 506 m. de profunditat aconseguits a la Torca del Mogu, als Pics d'Europa, la realització del curset d'iniciació a l'Espeleologia i el cicle d'activitats nadalenques.

Francesc Navarro es presentà de nou com a president pel present curs de 1991 i la Junta Directiva quedà de la següent manera:

President: Francesc Navarro
 Vicepresident: Bartomeu Busom
 Secretària: Roser López
 Tresorer: Xavier Badiella
 Bibliotecari: Jaume Badiella
 Vocal de material: Ricard Gatell

Seguidament, el president féu un esbós del programa previst pel 1991 i després es passà a l'apartat de precs, preguntes i suggeriments, donant-se per acabada l'assemblea.

40 ANYS ESTIMANT LA NATURA

TERRASSA:

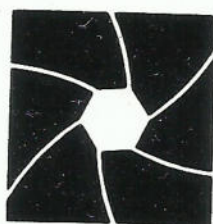
Avda. Abat Marcet, 193*
Telèfon 788 38 72

Carrer Rutlla, 31
Telèfon 784 09 22

* Parking gratuït

SABADELL:

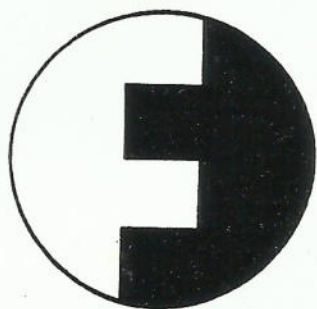
Rambla, 116*
Telèfon 725 47 67

FOTOGRAFIA
INDUSTRIAL
I PUBLICITÀRIA

VIRGILI VERA

Murillo, 14
Telèfon (93) 789 07 01
Fax (93) 788 95 39
08224 TERRASSA

Major, 9 - Tel. 780 23 11
Ample, 49 - Tel. 788 17 77
Plaça del Triomf, 27 - Tel. 788 17 77
Terrassa

FOTOS FRANCINO

PONSA

JOIERIA - RELLOTGERIA - REGALS

Concessionari de les marques

ROLEX - CARTIER - BAUME & MERCIER

Font Vella, 46 - Telèfon 784 11 40 - 08221 TERRASSA

